

Miljöledning inom golfsporten

En utvärdering och jämförelse av Svenska Golf förbundets miljödiplom och den internationella miljöcertifieringen GEO, samt utformning av en miljöplan för en golfklubb

Lovisa Bohman

2014

Miljövetenskap

Examensarbete för kandidatexamen 15 hp

Lunds universitet

Miljöledning inom golfsporten

En utvärdering och jämförelse av Svenska Golf förbundets miljödiplom och den internationella miljöcertifieringen GEO, samt utformning av en miljöplan för en golfklubb

LUND
UNIVERSITY

Lovisa Bohman

2014

Examensarbete för kandidatexamen 15 hp, Lunds universitet

Intern handledare: Torbjörn Brorson, Internationella Miljöinstitutet (IIIEE), Lunds universitet

Extern handledare: Malin Planander, Miljöbron Skåne

Abstract

The golf sport is both negatively and positively affecting the environment, as many other land-based activities. It is not only the green areas on a golf club that is affecting the environment through fertilizers, chemical pesticides, water and energy use, the clubhouse with its restaurant, shop and office areas are contributing to the environmental impact as well. On the other side are, for example, positive health and social effects perceived by the players.

There are a couple of diplomas and certifications which purpose is to push golf clubs to reduce their negative impact on the environment. The Swedish Golf organisation introduced an Environmental Diploma in 1999. Currently 226 of Sweden's 475 clubs have achieved the diploma. The diploma is fairly easy to be awarded; the only requirement needed is an environmental policy and a plan how to move forward with the environmental work on the club. There are no requirements on third-party audits, which may lead to reduced interest in environmental work on the clubs after being awarded the diploma.

GEO (Golf Environment Organisation) is a new international certification that was launched year 2009. The certification is quite similar to the Swedish diploma, with the exception that the system is more complex and requires a revision every third year. If a club cannot show environmental improvements in the categories nature, water, energy, supply chain, pollution control and community they lose the certification.

My conclusion is that the Swedish diploma needs to be improved to attract more golf clubs. The diploma is still a good starting point for a golf club that wants to work with its environmental issues, and it could therefore be regarded as a first step and GEO the final goal. To illustrate my findings, I have come up with an environmental plan that makes it easier for a golf club to go from the diploma to the certification through a case study that was performed in Söderåsens golf club in the South of Sweden.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Miljövetenskaplig relevans	3
2. Bakgrund	4
2.1 Miljölagstiftning i Sverige på banområdet	4
2.2 Svenska Golf förbundets miljöarbete	4
2.2.1 Svenska Golf förbundets miljödiplom	5
2.3 Internationellt miljöarbete	5
2.3.1 GEO-certifiering	5
3. Metod	7
3.1 Avgränsningar	8
4. Resultat	9
4.1 Intervju med Svenska Golf förbundets miljökommitté	9
4.1.1 Miljömålen	9
4.1.2 Golfen och miljöarbetet i Sverige	9
4.1.3 Nya projekt	10
4.1.4 Miljödiplomet	10
4.1.5 GEO - en naturlig fortsättning	10
4.1.6 Exempel på hur en klubb kan jobba med diplommet och GEO	11
4.1.7 Intresset för miljöfrågor och certifieringar i Sverige kontra resten av världen	11
4.1.8 Framtiden i Sverige	12
4.2 Intervju med Sveriges verifierare för GEO	12
4.2.1 Varför ska man jobba med miljö inom golfen?	12
4.2.2 Intresset för GEO i Sverige kontra resten av världen	12
4.2.3 Svenska Golf förbundets roll	13
4.2.4 Svenska Golf förbundets miljödiplom	13
4.2.5 GEO-certifiering	13
4.2.6 Golfens största utmaningar i framtiden	14
4.3 Intervju med Saltsjöbadens GK	14
4.3.1 Saltsjöbadens GK och miljöfrågorna	15
4.3.2 Miljöintresse, SGF:s miljödiplom och GEO	15
4.3.3 Lyckat miljöarbete genom planering	16
4.3.4 Golfens största utmaningar i framtiden	16
4.4 Intervju med Ljunghusens GK	17

4.4.1	Ljunghusens GK och miljöfrågorna.....	17
4.4.2	Fördomar och miljöförbättringar på golfbanor historiskt.....	17
4.4.3	Lyckat miljöarbete genom planering.....	18
4.4.4	Miljöintresse hos svenska golfklubbar och SGF.....	18
4.4.5	Miljödiplom och GEO.....	19
4.5	Sammanfattning av intervjuerna.....	19
4.6	Fallstudie – Söderåsens GK.....	20
5.	Diskussion.....	21
5.1	Lägesrapport av svensk golfs miljöarbete.....	21
5.1.1	Miljöledningens betydelse.....	21
5.2	Svenska Golfförbundets roll.....	22
5.2.1	Miljödiplomets otillräcklighet.....	22
5.3	SGF:s miljödiplom eller GEO-certifiering?.....	23
5.3.1	För- och nackdelar med miljöutmärkelsen	23
5.3.2	GEO – snäppet vassare.....	23
5.4	Att utforma en miljöplan.....	24
5.5	Miljövetenskaplig relevans.....	24
6.	Slutsatser.....	26
7.	Fortsatta studier.....	27
8.	Tackord.....	28
9.	Referenser.....	29
9.1	Muntliga källor.....	29
9.2	Tryckta och digitala källor.....	29
10.	Appendix.....	32
9.3	Bilaga 1: Intervjufrågor	32
9.3.1	Intervjufrågor till Svenska Golfförbundets miljökommitté.....	32
9.3.2	Intervjufrågor till Sveriges verifierare för GEO.....	33
9.3.3	Intervjufrågor till Saltsjöbadens GK.....	34
9.3.4	Intervjufrågor till Ljunghusens GK.....	34
9.4	Bilaga 2: Söderåsens GK miljöplan 2014/2015.....	36

1. Inledning

Golfanläggningar runt om i världen bedriver en mångfacetterad verksamhet med stora variationer både lokalt och regionalt. Detta inkluderar golfklubbarnas naturliga förutsättningar, deras ambitioner samt ekonomiska möjligheter (SGF, 2014a). Att golfsportens och naturvårdens företrädare länge har varit på kollisionkurs har visat sig tydligt då nya golfbanor har anlagts. Konflikter har uppstått runt frågor som rör områdets friluftsliv samt växt- och djurliv. Det har vare sig gynnat sporten eller miljön att debatten bitvis har varit onyanserad från både golf- och miljöhåll. Trots detta pågår, och växer, miljöarbetet hos många klubbar i Sverige. Användningen av kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel på golfbanorna har successivt minskat under åren parallellt med att många golfklubbar på egna initiativ startat upp olika former av miljöarbete i mer eller mindre organiserade aktiviteter och åtgärder (Andersson et al., 2000).

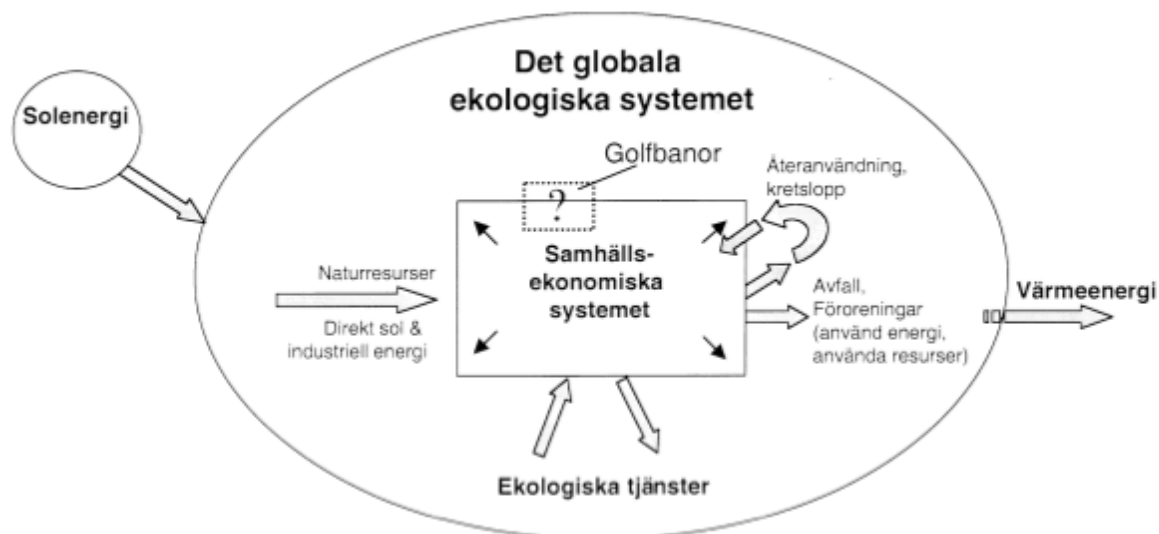
Idag är golfen Sveriges näst största sport, efter fotbollen, om man räknar antalet aktiva utövare. Det finns 475 klubbar inom Svenska Golf förbundet samt runt 473 000 registrerade medlemmar (Lidman, 2014). Golfsporten är även väldigt arealkrävande. Sammanlagt står svenska golfanläggningar för mer än 30 000 ha (Strandberg, 2005) vilket motsvarar ungefär 1 % av den totala åkerarealen i landet (Andersson et al., 2000). Under de senaste hundra åren har golfen inom landet vuxit och lett till att Sverige har blivit ett av världens golftätaste länder (Lidman, 2014). I genomsnitt spelas det 35 000 golfrundor per år, anläggning och säsong vilket ger många människor chans till välgörande rekreation och motion. Alla samhällsaktiviteter som har en så stor omfattning som golfen påverkar miljön på både positiva och negativa sätt. Därför måste golfsporten i Sverige, precis som alla andra areella näringar, ta sitt ansvar för att samhällsutvecklingen går i en hållbar riktning (Strandberg, 2005).

Svenska Golf förbundet har under en längre tid arbetat med både interna och externa experter inom miljöområdet (Strandberg, 2005). Det pågår även flera forsknings- och utvecklingsprojekt inom golfområdet som är relaterade till miljö (Strandberg, 2011; Strandberg et al., 2013; STERF, 2014, SGF, 2014f). År 2000 gjordes en utredning av externa experter som hette *Golfsportens miljöpåverkan*. Utredningens syfte var att sammanställa information om golfens miljöpåverkan och identifiera möjliga förbättringsområden (Andersson et al., 2000). År 2001 skrevs en magisteruppsats som analyserade och utvärderade dåvarande europeiska certifieringen Committed to Green och Svenska Golf förbundets miljödiplom (Lindgren, 2001). Det har även kommit ut flertalet vetenskapliga artiklar i ämnet som belyser vilken miljöpåverkan och effekter användningen av gödsel och kemiska bekämpningsmedel har på själva golfanläggningen och närområdet (Baris et al., 2010; Bierman et al., 2009; Mankin, 2000; Hindahl et al., 2009; Cohen et al., 1999; Haith och Rossi, 2003). Andra artiklar belyser vikten av golfbanors betydande roll i bevarande av biologisk mångfald och ekosystemförvaltning (Colding och Folke, 2009; Colding et al., 2009).

Svenska Golf förbundet införde år 1999 ett miljödiplom för att underlätta miljöarbetet för svenska golfklubbar (SGF, 2014b). Sedan år 2009 finns även ett nytt internationellt miljöcertifieringssystem kallat GEO (Golf Environment Organisation). Systemet skapar nya möjligheter för golfklubbar runt om i världen att på ett effektivt och inspirerande sätt jobba och kommunicera miljöarbetet på anläggningen. Certifieringen är ett bevis på att miljöarbetet håller en god internationell standard (SGF, 2014d).

Golfanläggningars utmaning är att både hålla hög standard för golfutövarna och samtidigt garantera att naturresurserna används på ett miljömässigt hållbart sätt. Då golfklubbar tar ansvar och aktivt jobbar för en hållbar utveckling medför det en mängd positiva effekter som efterfrågas i samhället. Det bidrar bland annat till ökad biologisk mångfald i storstadsregioner, ökade natur- och kulturvärden i odlingslandskapet, ökade möjligheter till rekreation och naturupplevelser, alternativ sysselsättning inom jord- och skogsbruket samt rening av tätorters rest- och spillvatten. Därför är ett bra och trovärdigt miljöarbete det viktigaste verktyget för golfen att få större legitimitet i samhället och möjlighet att utvecklas och expandera i önskad utsträckning (Strandberg, 2005). Figur 1 nedan ger en

överskådlig bild av golfsportens plats och miljöpåverkan i det globala ekologiska systemet (Andersson et al., 2000).

Figur 1. Golfsportens miljöpåverkan i det globala ekologiska systemet, det vill säga ekosfären, som delvis består av det samhällsekonomiska systemet som ständigt expanderar (Andersson et al., 2000).

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med examensarbetet kan delas upp i två delar där den första går ut på att utvärdera och jämföra Svenska Golf förbundets miljödiplom och den internationella certifieringen GEO (Golf Environment Organisation). Syftet med den andra delen i examensarbetet är att genomföra en inledande miljöutredning, det vill säga identifiering av miljöaspekter och miljöpåverkan, vid Söderåsens Golfklubb som ska leda till en miljöplan för klubben. Uppgiften är att förbereda organisationen för åtgärder som krävs för diplomering enligt kraven i Svenska Golf förbundets miljödiplom. Miljöplanen, som är grunden till det kommande diplommet, ska innehålla information kring alla områden från avfall, transporter och energi till skötsel av grönytor (gödning, vatten och bekämpning) samt vård av naturmark. Att uppdatera den befintliga miljöpolicyen ingår också i projektet. Vidare ska jag analysera förutsättningarna för klubben att ansöka om certifiering enligt GEO. Frågor som ska besvaras i examensarbetet är följande: Vad skulle krävas ytterligare av en golfklubb för att uppnå en GEO-certifiering efter miljödiplommet? Vilken dokumentation behöver man ha, vilka inventeringar behöver göras och vilka krav ställs om man som golfklubb ska gå från miljödiplom till en GEO-certifiering? Vilka för- och nackdelar har de två systemen? Hur påverkar respektive system golfklubbens arbete med naturvård?

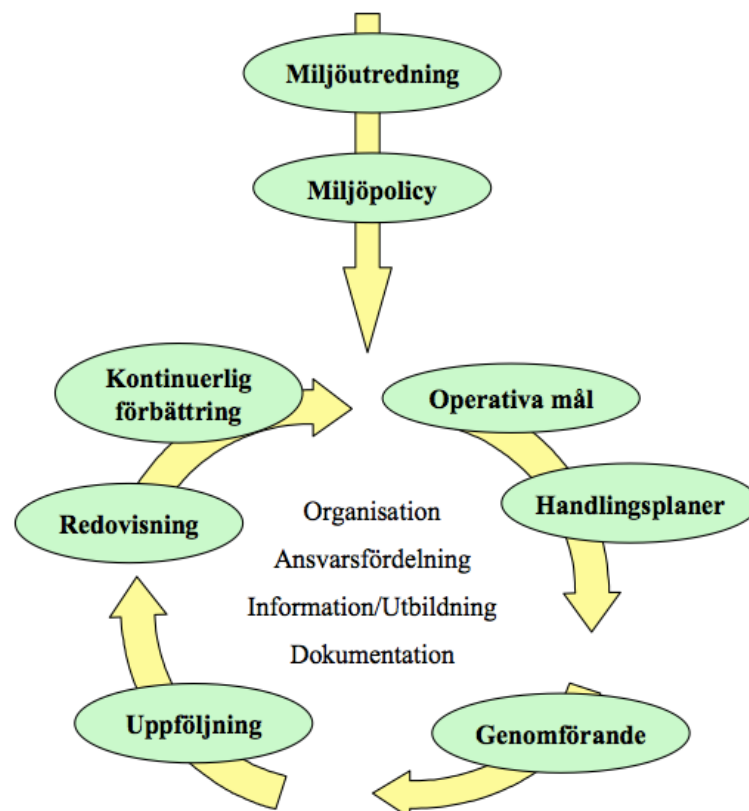
Fokus i rapporten ligger på att göra en kartläggning av det svenska miljöarbetet inom golfsporten i stort samt få en inblick i vad integrerad miljöledning, i form av SGF:s miljödiplom och internationella GEO, kan leda till för positiva miljöeffekter för en golfanläggning.

Forskningsfrågorna för undersökningen av miljöledning inom golfsporten är sammanfattade i följande två punkter:

- Vilka är de miljö- och marknadsmässiga för- eller nackdelarna av att diplomera miljöarbetet vid en golfklubb enligt svenska och/eller internationella kriterier?
- Hur ska en miljöplan utformas på bästa sätt för att underlätta för en golfklubb att förbättra sitt miljöarbete och bli miljödiplomerade/certifierade?

1.3 Miljövetenskaplig relevans

Golfen står inför stora miljö- och samhällsutmaningar och det finns flera starka skäl till att driva ett aktivt miljöarbete på golfanläggningar (Strandberg, 2005). Miljöledning inom golfporten handlar inte bara om att försöka minska den negativa påverkan ute på grönområdena i form av minskad användningen av kemiska bekämpningsmedel, gödning och vattenanvändning. Det handlar lika mycket om att försöka bevara och stimulera den biologiska mångfalden som finns på och runt en golfbana samt alla ekosystemtjänster och rekreativsmöjligheter (Smith och Wood, 2013). En golfanläggning använder resurser och påverkar miljön negativt då de används onödigt mycket. Ett miljöledningssystem är ett väldigt effektivt verktyg för en anläggning att identifiera sina mest betydande miljöaspekter och få kontroll över sin verksamhet (Brorson och Almgren, 2013). Figur 2 nedan beskriver hur ett miljöledningssystem ser ut och är uppbyggt (Andersson et al., 2000).

Figur 2. Miljöledningssystemet (Andersson et al., 2000).

Miljöledningssystem är vanliga verktyg inom näringslivet och den offentliga sektorn. Då golfen som sådan är en väldigt stor folksport och tar stora markområden i anspråk bidrar ledningssystem inom golfen till en otroligt stor skillnad i minskad negativ miljöpåverkan för alla delområden på en golfanläggning (Minoli och Smith, 2011). Därför är ämnet för mitt examensarbete högst relevant ur miljövetenskaplig synvinkel. Miljöledning inom golf är inte bara intressant för mig personligen utan också för mina studentkollegor och professorer inom miljövetenskapen samt Svenska Golf förbundet. Då fördomarna om golfens negativa miljöpåverkan tenderar att ha etsats fast hos alldeles för många (Gange et al., 2003) vill jag med denna uppsats ge en mer nyanserad bild av golfens miljöpåverkan.

2. Bakgrund

2.1 Miljölagstiftning i Sverige på banområdet

Den svenska golfen står under svensk och europeisk lagstiftning. Där regleras bland annat de substanser som får användas på en golfklubbs grönområden. EU-direktivet om hållbar användning av bekämpningsmedel som trädde i kraft år 2009 innehåller flera delar som tar upp integrerat växtskydd, ändrade behörighetsutbildningar, obligatoriska funktionstest, ändrad handlingsplan samt ändrade regler kring spridning och hantering av växtskyddsmedel. Den 1 januari 2014 trädde nya regler angående användning av bekämpningsmedel i kraft enligt EU-förordningen 1107/2009. I och med förändringen är alla EU:s medlemsländer förpliktigade att tillämpa integrerat växtskydd. I förordningen (2006:1010) om växtskyddsmedel definieras integrerat växtskydd som rationell användning av bekämpningsåtgärder som minimerar användningen av kemiska växtskyddsmedel. Avsikten är att användningen av bekämpningsmedel som innebär en risk för människors hälsa och miljön ska minska (Jordbruksverket, 2014). Enligt förordning (2006:1010) är det nu Jordbruksverket som ska ta fram föreskrifter och principer om hur de nya reglerna angående användning av bekämpningsmedel ska skötas, dokumenteras och i vilket syfte växtskyddsmedlen används. Det är även en skyldighet att föra en sprutjournal vilket nu står i Naturvårdsverkets föreskrift om spridning av kemiska bekämpningsmedel (SNFS 1997:2). I skrivande stund håller många förändringar i regelverket för växtskyddsmedel på att ske. En nationell handlingsplan som gäller mellan år 2013-2017 har gjorts av Jordbruksverket i samråd med Kemikalieinspektionen, Naturvårdsverket samt Havs- och Vattenmyndigheten och lämnats in till EU-kommissionen (Jordbruksverket, 2014).

2.2 Svenska Golfförbundets miljöarbete

Ansvariga för miljöarbetet inom organisationen är SGF:s miljökommitté (Edman, 2014-04-22). År 2003 togs ett styrdokument för SGF:s miljöarbete fram kallat *Golfens miljövision och strategi* (Strandberg, 2005). Utgångspunkten för golfsektorns miljövision och miljöarbete grundar sig i FN:s Bruntlandskonvention från år 1987 där hållbar utveckling definieras som: "En utveckling som tillgodoser våra behov idag, utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillgodose sina." (SGF, 2014a). Ur den formulerade SGF golfens miljövision till:

"Golfens miljövision är att tillhandahålla golfanläggningar av hög standard, garantera ett hållbart nyttjande av naturresurser samt bidra till en hälsosam miljö" (Strandberg, 2005).

Det strategiska miljöarbetet relaterades till Sveriges 16 nationella miljö kvalitetsmål för att få någonting fast att associera till, samt göra arbetet mer lättöverskådligt. SGF identifierade nio miljö kvalitetsmål som berörde golfen och grupperade dem samt la till ett övergripande mål angående friskvård och människors hälsa enligt följande (Strandberg, 2005):

- God bebyggd miljö och god hälsa (11. God bebyggd miljö)
- Rika naturmiljöer och levande kulturlandskap (3. Levande sjöar och vattendrag, 4. Myllrande våtmarker, 8. Levande skogar, 9. Ett rikt odlingslandskap)
- Ingen övergödning samt giftfri miljö (5. Hav i balans samt levande skärgård, 6. Ingen övergödning, 12. Giftfri miljö)
- Grundvatten av god kvalitet (2. Grundvatten av god kvalitet)
- Begränsad klimatpåverkan och frisk luft (1. Frisk luft, 15. Begränsad klimatpåverkan)

SGF har även satt upp ett antal miljömål. För åren 2011-2013 var de följande (SGF, 2014a):

1. Minst 30 nya golfanläggningar ska årligen uppfylla kraven för SGF:s miljödiplom och 15 % påbörja arbetet med GEO-certifiering.
2. Kommunikation av ny kunskap, beprövad erfarenhet och goda exempel ska göras till en naturlig del i golfens miljöarbete.
3. Det ska finnas aktiva miljösamordnare i alla Sveriges 21 distrikt.
4. Golfens miljöbudskap ska tydliggöras till golfens förtroendevalda samt golfspelare genom att bland annat integrera detta i utbildningar.
5. Samarbetet med länsstyrelser och andra myndigheter ska bli större och närmare i golfens miljöarbete.
6. Genom samarbete med STERF initiera några utvecklingsprojekt tillsammans med universitet och högskolor.

2.2.1 Svenska Golfförbundets miljödiplom

Syftet med miljödiplomet som instiftades år 1999 är att stimulera golfklubbar att aktivt arbeta med miljöfrågor inom de 15 områdena: delaktighet, inköpsrutiner, källsortering, kommunikation, energianvändning, markbyggnad, förebyggande av grässkador, växtnäringstillförsel, vattenvård/användning, vård av banans naturmarker, fastigheter, kontor/administration, restaurang, shop, samt miljörevision (Ericsson och Spjuth, 1997). Miljödiplomet syftar även till att stimulera ett aktivt deltagande hos klubbens medlemmar samt visa omvärlden att golfbanor kan vara en tillgång för natur och miljö. För att en klubb ska få tilldelat sig miljödiplomet behöver de bland annat ha upprättat en miljöpolicy som ska vara antagen av årsmötet. Golfklubben behöver också ta fram en miljöplan där nuvarande status beskrivs och en redogörelse för redan genomförda miljöåtgärder samt vilka åtgärder man planerar att genomföra framöver. Även en miljökommitté som består av klubbchef, ordförande, banchef och en arkiv medlem ska finnas (SGF, 2014c). Sedan införandet har diplomaten delats ut till 226 golfklubbar i Sverige. Det kostar ingenting att ansöka eller bli tilldelad SGF:s miljödiplom. När en golfklubb har blivit tilldelad miljödiplomet behöver de inte göra några ytterligare uppoffringar för att behålla det (SGF, 2014b).

2.3 Internationellt miljöarbete

Golfens miljöarbete internationellt och inom EU har pågått under många år på varierande ambitionsnivå. År 1995 skapades en kommitté i Europeiska golfförbundet som fick namnet Ecology Unit. Detta var startskottet till mer specifika miljöprogram dedikerat till golfen inom Europa (Gange et al., 2003). År 1997 kom sedan utmärkelsen *Committed to Green* (CtG) som tilldelades Europeiska golfklubbar som strukturerat jobbade med miljöfrågorna på sin anläggning (Lindgren, 2001). Certifieringen anammades inte riktigt i Sverige då SGF:s istället valde att göra en egen variant i form av miljödiplomet och införande av miljöpolicy. De båda utmärkelsen har dock mer eller mindre samma innebörd. *Committed to Green* fick tyvärr inte önskad genomslagskraft även om många klubbar i Europa blev tilldelade certifieringen. Därför togs den bort och är således en föregångare till GEO (Persson, 2014-04-28).

2.3.1 GEO-certifiering

GEO (Golf Environment Organisation) är ett relativt nytt internationellt miljöcertifieringssystem (GEO, 2014a). Det lanserades den 20:e maj 2009 under Europatourens tävling BMW PGA Championship i Wentworth, England (Warren, 2009a; SGF, 2014d). GEO startade år 1994 och har sedan dess växt fram genom ett samarbete mellan European Golf Association, R&A, European Tour samt EU. Det är en ideell organisation som syftar till att göra golfens sociala, miljömässiga och ekonomiska fördelar så stora

som möjligt (Strandberg, u.å.). Organisationen vill hjälpa den globala golfgemenskapen till att i samhället bli ledande inom miljöförbättring och företagsansvar (GEO, 2014b). GEO samlar golfens största aktörer och representanter för miljöorganisationer, myndigheter samt universitet över hela världen för att skapa ett så bra samarbete som möjligt (Strandberg, u.å.). Hittills har runt 120 golfklubbar blivit certifierade runt om i världen. I Sverige ligger siffran på åtta klubbar (GEO, 2014c). De två första klubbarna som någonsin blev certifierade enligt GEO var de svenska klubbarna Ljunghusens Golfklubb och Forsgårdens Golfklubb (Warren, 2009b).

GEO är uppdelat i två steg, registrering och certifiering. Det första steget mot en GEO-certifiering är att klubben registrerar sig på GEO:s hemsida vilket är gratis. De krav som måste uppfyllas vid GEO-registreringen är en beslutad miljöpolicy, aktiv miljögrupp, genomförd enkel miljöinventering samt några planerade och startade miljöaktiviteter. Då all data för registreringen är godkänd flyttas det automatiskt över till ett digitalt frågeformulär för certifiering (Strandberg, u.å.). I formuläret ska klubben kontinuerligt rapportera in förbättringar som skett i golfanläggningens miljöarbete inom de sex områdena natur, vatten, energi, försörjningskedjan (inköp/transport), föroreningskontroll (utsläppskontroll) och samhället i övrigt (GEO, 2014b).

Efter registreringen har klubben tre år på sig att förbättra och utveckla miljöarbetet så att de uppfyller alla krav för certifiering. När klubben känner sig redo för certifiering rapporteras det digitalt till GEO. Under en dag kommer en av GEO:s verifierare att besöka golfanläggningen för att värdera miljöarbetet utifrån GEO:s kriterier. Rapporten och de rekommendationer som verifieraren ger ligger till grund för beslut om certifiering. Om en klubb uppfyller alla kriterier och blir tilldelad certifieringen måste de följa upp och bli reviderade vart tredje år av en verifierare inom GEO för att behålla certifieringen (Strandberg, u.å.). Det kostar 14 000-15 000 kr för verifiering och certifiering beroende på golfanläggningens storlek (Wallberg, 2014-04-15).

3. Metod

Söderåsens Golfklubb valdes ut för en fältstudie till följd av ett uppdrag från Miljöbron Skåne. Söderåsens GK hade aktivt hört av sig till Miljöbron och bett om hjälp för att komma igång med anläggningens miljöarbete. Jag utvidgade dock uppdraget till att även gälla en jämförelse mellan Svenska Golf förbundets miljödiplom och den internationella certifieringen GEO. Detta för att få in andra synsätt, ett djup samt en vetenskaplig vinkel i uppsatsen.

Jag har använt mig av flera metoder för att kunna svara på mina frågeställningar samt utforma en miljöplan för Söderåsens GK. Jag startade med att intervjua och analysera Söderåsens GK och dess verksamhet. Därefter genomförde jag en genomgående litteraturstudie, dokumentgranskning av andra klubbars miljöplaner och ett antal intervjuer med nyckelpersoner inom golfen på miljöområdet (se tabell 1). Nedan är de olika delmomenten som genomfördes under examensarbetet tydligare beskrivet.

Intervjuer

För att få en ordentlig inblick i golfens miljöarbete i stort, i det svenska miljödiplomet och internationella GEO intervjuades nyckelpersoner som jobbar med detta i Sverige (tabell 1). Dessa nyckelpersoner bestod av representanter från Svenska Golf förbundets miljökommitté, två diplomerade golfklubbar som innehar både miljödiplom och GEO-certifiering samt Sveriges enda verifierare för GEO. Intervjuerna kan klassas som kvalitativa och semistrukturerade då de utfördes på samma sätt med frågor i en viss ordning. Frågorna utformades med stöd av handledare och modifierades lite beroende på vem eller vilka som intervjuades. Intervjufrågorna till respektive intervju finns bifogat (bilaga 1) i Appendix.

Miljöutmärkelsen

Jag undersökte med hjälp av litteraturstudier om det fanns vetenskapliga publikationer, eller andra typer av rapporter, som analyserat miljö-, organisatoriska- och marknadsaspekter på diplomering/certifiering av en golfklubb. Databaser som användes för att hitta relevant litteratur var främst Google Scholar, ScienceDirect, ScienceSocieties, esaJournals, PubMed, Taylor & Francis online, SpringerLink och LubSearch. Andra relevanta hemsidor som användes var forskningsstiftelsen STERF:s hemsida, Svenska Golf förbundets hemsida och GEO:s hemsida.

Använda sökord var bland annat: golf, environmental impact, biodiversity on golf courses, chemical impact from golf courses, golf management, environmental policy, pesticide runoff from turf, water quality impacts on golf courses, ecology and golf och environmental management programmes.

Miljöplanen

För att kunna göra en miljöplan för Söderåsens Golfklubb identifierade jag dess miljöaspekter genom en fältstudie på plats, genom intervjuer med nyckelpersoner (tabell 1) och genom litteraturstudier. Relevant litteratur till Söderåsens GK miljöplan hittades främst på Svenska Golf förbundets hemsida och GEO:s hemsida. För att få inspiration till miljöplanen studerade jag flertalet miljöplaner från svenska golfklubbar. De klubbar som aktivt har jobbat med miljöfrågor länge inspirerade mest. Dessa klubbar var främst Öregrunds GK, St Arilds GK, Saltsjöbadens GK, Ljunghusens GK och Forsgårdens GK. Dessa golfklubbars miljöarbete valdes ut efter rekommendationer från intervjuade nyckelpersoner.

Tabell 1. Intervjuade personer samt förklaring till varför de är nyckelpersoner	
Namn	Varför nyckelperson?
Bo Thyselius	Miljösamordnare för Upplands golfdistrikt i Svenska Golf förbundet, ordförande för Öregrund GK och ordförande i Upplands Golf förbunds kommitté för Bana & Miljö.
Magnus Enell	Har varit med i GEO sedan starten och sitter med i både Advisory Council och Technical Committee. Han har ett förflutet som professor på IIIIEE vid Lunds universitet, suttit med i Svenska Miljöinstitutet IVL och även jobbat med miljö- och hållbarhetsfrågor på Vattenfall. Han har startat upp miljöarbetet på Saltsjöbadens GK och har sedan dess suttit med i dess miljökommitté som ordförande.
Magnus Olofsson	Greenkeeper på Saltsjöbadens GK, har varit med sedan klubben började jobba med miljöfrågorna.
Maria Strandberg	Direktör för den nordiska forskningsstiftelsen STERF, Scandinavian Turfgrass and Environment Research Foundation. Var tidigare forsknings- och miljöansvarig på Svenska Golf förbundet och sitter nu med i Svenska Golf förbundets miljökommitté.
Mårten Wallberg	Är den enda utbildade verifieraren för GEO i Sverige. Jobbar till vardags på Naturskyddsföreningen i Stockholms län och är miljösamordnare för Stockholmsdistriktet i Svenska Golf förbundet.
PG Pettersson	Banägare av Hofgård GK och representerar Klubbchef/Banägare/Greenkeeper i Svenska Golf förbundets miljökommitté.
Peter Edman	Bankkonsulent och miljöansvarig för Svenska Golf förbundet, leder Svenska Golf förbundets miljökommitté.
Stig Persson	Lantbrukare i grunden, jobbat som klubbchef på Ljunghusens GK sedan 1980, är och har länge varit en drivande person för golfens miljöfrågor i både Sverige och utomlands.
Zahrah Lifvendahl	Tillhör Uppsala kommuns miljöförvaltning samt sitter med i Svenska Golf förbundets miljökommitté som kommunal representant.

3.1 Avgränsningar

Jag har avgränsat examensarbetet till att undersöka golfens miljöstatus och hur långt arbetet med miljöfrågor har kommit i Sverige och hos svenska golfklubbar. Studien kommer inte i första hand inkludera andra länders miljöarbete och hur statusen ser ut i dessa länder. Dock görs en kort genomgång och koppling till den internationella certifieringen GEO. Jag kommer inte gå in på djupet och förklara det naturvetenskapliga i bland annat val av grässort, energianvändning och kemiska bekämpningsmedel. Bakgrundsbeskrivningen av lagstiftning och forskning i Sverige är avgränsat till att ge en kort överblick över banområdet. Lagstiftning gällande helhetssyn av golfanläggningen, till exempel bevattning, el och distributionskedjor går att finna på Svenska Golf förbundets hemsida under relaterade länkar *Checklista egentillsyn* (SGF, u.å.).

4. Resultat

Fullständiga intervjufrågor till respektive intervju finns bifogat (bilaga 1) i Appendix. Nyckelpersonernas svar på intervjufrågorna var en viktig del i att kunna besvara mina frågeställningar:

- Vilka är de miljö- och marknadsmässiga för- eller nackdelarna av att diplomera miljöarbetet vid en golfklubb enligt svenska och/eller internationella kriterier?
- Hur ska en miljöplan utformas på bästa sätt för att underlätta för en golfklubb att förbättra sitt miljöarbete och bli miljödiplomerade/certifierade?

4.1 Intervju med Svenska Golf förbundets miljökommitté

Miljökommittén leds av Peter Edman som är bankonsulent och representant från SGF. Resten av miljökommittén består av Zahrah Lifvendahl från Uppsala kommuns miljöförvaltning, Bo Thyselius som är miljösamordnare och representant från distrikt Upplands GDF, PG Pettersson som är banägare av Hofgård GK och representant från Klubbchef/Banägare/Greenkeeper samt Maria Strandberg som är representant från forskningsstiftelsen STERF.

Nedanstående kommentarer är en sammanfattning av vad som framkom vid intervjun med Svenska Golf förbundets miljökommitté. Deltagarnas uppfattning var i alla väsentliga delar densamma varför enskilda deltagare inte citeras.

4.1.1 Miljömålen

De miljömål som SGF satte upp för perioden år 2011-2013 har vid tillfället denna uppsats skrevs inte utvärderats. Revideringen av miljömålen kommer troligen vara klar efter sommaren år 2014. Vad SGF:s miljökommitté dock vet är att de inte riktigt nått upp till antalet miljödiplom under denna period. De siktade på att minst 30 nya golfklubbar årligen skulle uppfylla kraven för miljödiplomet men de nådde bara ca 20 stycken. Orsaken till detta är bland annat att många distrikt runt om i Sverige saknar miljösamordnare regionalt som hjälper miljökommittén att sprida miljöinformation till golfklubbarna.

4.1.2 Golfen och miljöarbetet i Sverige

Miljökommitténs vilja är att öka samarbetet för miljöfrågorna utåt inom golfen. Tyvärr har golfen varit väldigt stängd och man har ofta inte velat ha in utomstående. Därför sitter en representant från kommunen med i miljökommittén. Det är viktigt att alla områden som berör golfens miljöarbete representeras. Miljökommittén vill försöka förbättra läget generellt på golfbanor. De vill sprida att golfbanor är ett relativt bra område inom miljö och att man jobbar med frågorna, men det kan bli mycket bättre. Det har hänt ganska mycket på miljöområdet inom golfen om man tittar bakåt, om man tittar framåt känns det däremot som om det går väldigt långsamt. Golfen är hyfsat bra när det gäller insatsmedel, optimering av gödsel samt spridning av bekämpningsmedel och kemikalier. Det som kan bli ännu bättre är att golfklubbarna värnar om olika biotoper som finns på golfbanor, även våtmarker, dammar och åkerholmar. Golfen har inte riktigt har lärt sig hur man sköter om dessa områden på bästa sätt.

Miljöarbetet på själva grönområdet på en golfbanan ligger längre fram än golfklubben som helhet. Miljökommittén påpekade att golfsektorn som sådan står definitivt still, det har inte hänt särskilt

mycket på flera år. Var det händer saker är ute på de enskilda klubbarna. Miljöarbetet drivs nästan uteslutande underifrån. Istället för att frågorna styrs centralt stöttar miljökommittén de projekt som finns. Det som är en svårighet när man jobbar med miljöarbetet på en golfklubb är att få publicitet utåt om det som händer. Golfen står inför samma utmaning som resten av samhället i övrigt. Det är inga myndigheter som driver några miljöfrågor. Man skapar lagar och man talar om det, men det är folket ute i verksamheterna som ser till att det händer någonting. Golfklubbarna är de som driver miljöjobbet. Det är eldsjälarna på lokal nivå med stöttning från bankkonsulenter som gör att det händer något inom miljöområdet på klubbarna.

Tyvärr har klubbar utan kompetent personal svårt att komma igång med miljöarbetet och det är en av orsakerna till att utvecklingen inom miljöarbetet har stagnerat i Sverige. Kontaktpersonen inom SGF som finns regionalt är extremt viktig. Det finns en alldeles för tunn stödgrupp inom SGF som kan stötta klubbarna i landet. De försöker komma ut på klubbarna och hjälpa till. Det är dock för många klubbar och för få personer som kan åka ut och hjälpa dem. De som jobbar, jobbar ideellt vilket gör det till ett väldigt sårbart system. Det bygger på ett stort personligt engagemang för att det ska fungera. Slutar den personen rasar systemet helt.

4.1.3 Nya projekt

För att få upp ögonen för miljöfrågorna på golfklubbar och få klubbar att börja jobba för att minska sin negativa miljöpåverkan är det många saker som måste åtgärdas. Det handlar egentligen om att hela golfsporten måste öppnas upp för allmänheten. Multifunktionella golfbanor har fått en ganska bra förankring centralt, mer än de traditionella miljöfrågorna.

Golfförbundet jobbar på ett nytt projekt som heter *Golfnyttan*. Syftet, med det ännu ej sjösatta projektet, är att öppna upp golfbanor mer mot resten av samhället. Golfen har börjat prata om ekonomin för klubben, hälsoeffekten och miljöaspekten på ett helt annat sätt än förr. Projektet är det första av sitt slag där intresset av att jobba med dessa frågor initieras från centralt håll. Hur det hela kommer att utvecklas, och vad det leder till, vet ingen i nuläget.

4.1.4 Miljödiplomet

Miljökommittén anser att för att intresset för miljödiplomet ska öka hos golfklubbar och för att fler klubbar ska jobba mot det krävs bra informationsverksamhet. Det gäller att vara uthållig, men det säger inte att bara för att intresset finns klarar man allt själv. Det krävs stöd i processen när man bygger upp en kunskapsbas i dessa frågor.

Miljödiplomets fördelar är att klubben får grepp om sin verksamhet. Dokumentationen av elanvändning, vatten, sophantering m.m. gör det enklare att starta upp miljöarbetet. Det negativa är att det egentligen inte finns ett bra system för uppföljning av diplommet. Det finns något som heter *egenrevidering* vilket ska göras varje år men det finns inget sätt det kan kontrolleras på. Många klubbar nöjer sig med att de fått diplommet. Revideringen haltar och det finns tyvärr inget bra styrmedel för att det ska fungera. Det har varit prat om att man ska återkalla diplom om miljöarbetet avstannar, men det har inte realiserats. Svenska Golfförbundet har inte lyckats hantera frågan på ett bra sätt. Miljödiplomet är dock en bra grund om man ska gå in i arbetet med GEO. Klubben har på så sätt samlat på sig material och skapat en viss struktur över sitt miljöarbete. Därför skulle det vara bra om man får in GEO i miljödiplomet. Då ligger inte ansvaret för revidering på Svenska Golfförbundet utan på en oberoende part, vilket gör diplommet mer trovärdig.

4.1.5 GEO – en naturlig fortsättning

Miljökommittén anser att GEO är ett bra andra steg efter tilldelning av miljödiplomet, målet är att det är dit en klubb ska. I en certifiering hos GEO, revideras klubben av en oberoende part. Det skapar mer

tillförlitlighet och gör certifieringen mer seriös. Om golfklubben inte klarar revideringen vart tredje år blir de av med certifieringen. Det gör förmodligen att klubbarna jobbar mer aktivt med miljöfrågorna.

Den största nackdelen med GEO är att inte så många vet vad certifieringen innebär. På Öregrunds GK har man löst problemet med att kommunicera ut till golfmedlemmarna med att säga att de är "internationellt miljöcertifierade enligt GEO". Internationellt är det ett bra ord i sammanhanget, det låter bra och trovärdigt. Genom media kan kunskapen om certifieringen spridas. Tidningen Golfaffärer är det bästa mediet om man ska nå ut till golfklubbar och tidningen Svensk Golf om man ska nå spelare. Det ligger också ett enormt ansvar på golfklubbarna att sprida kunskapen inom klubben. Det är precis lika viktigt att informera om miljöarbete som andra verksamheter.

4.1.6 Exempel på hur en klubb kan jobba med diplommet och GEO

Svenska Golf förbundets miljökommitté gav flera exempel på hur en klubb kan utveckla sitt miljöarbete:

Utifrån *Mall för Miljödiplom* jobbade Öregrunds GK tillsammans med några andra banor i området genom att skapa en studiecirkel där de betade av ett ämnesområde i taget och på så sätt kom åt den kunskap som behövdes för att uppnå diplomets kriterier. De valde även att göra ett litet jippo av det hela när de hade blivit tilldelade diplommet för att öka medvetenheten och uppmärksamma det på klubbarna. De tog dit pressen och gjorde lite pompa och ståt runt diplomeringen på årsstämman. När många medlemmar är närvarande får man en spridningseffekt. Nu är siktet inställt på GEO. Det svåraste är att Öregrunds GK upplever att de som klubb inte har de personella resurser som krävs för att jobba med GEO. Nu finns GEO:s kriterier på svenska vilket underlättar en del men det är mycket som ska till för att samla in all information som krävs för certifieringen. Genom att klubbarna stöttar varandra i det här arbetet hjälper det Öregrunds GK framåt men det saknas fortfarande rätt kunskaper inom klubben.

På Öregrunds GK skickas det ut medlemsbrev en gång i månaden och då är de alltid noga med att lägga till något om miljö och hänvisar till länken www.golfenvironment.org. Klubben hoppas att detta ska öka både intresset och medvetenheten för miljöarbetet. Klubben ser positivt på arbetet men det går som sagt långsamt.

4.1.7 Intresset för miljöfrågor och certifieringar i Sverige kontra resten av världen

Miljökommittén anser att intresset för GEO och antalet utdelade certifieringar länder emellan är väldigt olika. Sverige ligger någonstans mitt emellan sett till vårt miljöintresse, vi är varken mer eller mindre intresserade om vi ser till läget i Europa. Flaggskeppet inom området är Holland där i princip alla klubbar innehar en GEO-certifiering. Men det beror på att nästan alla holländska golfklubbar arbetade efter föregångaren till GEO som hette Committed to Green (CtG). När certifieringen byttes ut till GEO gick Hollands Golf förbund in med ekonomiskt stöd för att alla klubbar skulle kunna konvertera till den nya certifieringen. De gick in och sponsrade klubbarna med konsulttimmar så att de kunde komma igång med arbetet. Det finns alltså en lång historia till varför Holland ligger så långt fram inom detta område. I Sverige finns det några klubbar som är extremt drivande och jobbar för dessa frågor, ett exempel på detta är Ljunghusens GK och speciellt en person som jobbade där. De blev den första klubben som någonsin fick en GEO-certifiering.

En fråga till miljökommittén rörde miljöintresset i olika delar i Europa. Varför klubbar i södra Europa jobbar annorlunda än norra Europa kan ha att göra med att de yttre faktorerna är annorlunda. I södra Europa är det mer människor per yta vilket gör att golfen konkurrerar med andra aktiviteter på ett helt annat sätt. Om man ska få behålla sin golfbana gäller det att man sköter den väldigt bra. Sverige har fortfarande gott om ytor och det är en anledning till varför vi inte jobbar lika aktivt med miljöfrågor. Vi är bortskämda med ytor, bra vatten och fin natur. För 20 år sedan låg Sverige i framkant inom miljöområdet, men det gör vi inte längre. Sverige är inte sämst, men har stagnerat och inte utvecklat sitt miljöarbete. För att Sverige ska återta sin framträdande roll inom miljöarbete bör

Sverige se Holland som föredöme. De är lite vassare än oss i miljöfrågor, lite offensivare och med lite högre ambition.

4.1.8 Framtiden i Sverige

Kraven från kommun, landsting och tillsynsmyndigheter kommer att öka. Det kommer att ställas högre krav på dokumentation och rapportering. Vad som kan utvecklas mer är sprutjournalen samt att man för en bättre dialog mellan kommun och golfbana angående hur arbetet med att minska besprutningen av gödsel och kemiska bekämpningsmedel har gjorts. Det borde finnas krav på sådan rapportering eller i alla fall finnas lättillgängligt för tillståndsmyndigheten. Det kan också ställas högre krav på vad sprutcertifikatsutbildningarna på klubbarna ska innehålla och hur de ska vara utformade.

Miljökommittén anser att för att lyckas med en helt ekologisk golfbanan måste man bli lite bättre på allt. Det gäller att vara uppdaterad på ekologiska forskningsrön och bli en duktig yrkesman. Rent ekonomisk finns det ingen anledning till att inte vara ekologisk. Det kräver vissa yttre förutsättningar, klimatförutsättningar och acceptans från spelare att det inte alltid ser perfekt ut på banan till exempel. Norra Sverige är mer förlåtande och accepterar att det inte alltid är perfekt medan man i södra Sverige är mer van vid bankvaliteterna i södra Europa. Annars finns det inga svårigheter. Det gäller att lära sig att jobba med det man har och använda sunt förnuft. Kanske är det en generationsfråga. De med mest konservativa åsikter är de som innehar ledningspositioner på golfklubbarna.

4.2 Intervju med Sveriges verifierare för GEO

Mårten Wallberg är den enda utbildade verifieraren för GEO i Sverige. Han jobbar till vardags på Naturskyddsföreningen i Stockholms län och är miljösamordnare för Stockholmdistriktet i Svenska Golf förbundet.

4.2.1 Varför ska man jobba med miljö inom golfen?

Enligt Mårten Wallberg är miljöfrågor något som man ska jobba med i alla branscher och verksamheter för en schyst framtid. Golfklubbar ska ta sitt ansvar precis som alla andra. Det finns massor med orsaker till varför man aktivt ska jobba med miljöfrågor förutom det uppenbara att det är bra för miljön. Man kan till exempel spara pengar, det är en good-will utåt mot allmänheten, kommunen och samhället. Det gör det lättare för en klubb att skaffa sponsorer och det blir en trygghet i att man vet vad som försiggår på klubben. Om man har ett uppstyrt miljöarbete är det ingen som kan komma och göra anmälningar mot klubben som kan leda till vite eller liknande.

4.2.2 Intresset för GEO i Sverige kontra resten av världen

Mårten Wallberg konstaterade att i Sverige växer intresset för GEO. Några klubbar måste gå i bräschen, vilket gör att de sedan kan dela med sig av sin erfarenhet. Det gör att andra klubbar kan ta del av deras erfarenheter och på så sätt inse att det inte är så svårt att genomföra. Det är tvärt emot mycket man kan vinna på att börja jobba med miljöfrågorna på banan. Intresset ökar stadigt men det kommer inte bli någon boom utan det kommer gå stadigt framåt och fler och fler kommer vilja bli certifierade. Sverige ligger på någon mellannivå i intresse för dessa frågor, vi är inte sämst men vi är definitivt inte bäst. Holland är ett land som ligger i framkant, i princip alla golfklubbar har GEO-certifieringen, de är i särklass bäst. Det grundar sig på att det Holländska Golf förbundet gick in och finansiellt stöttade landets golfklubbar så det inte blev så dyrt för dem att skaffa certifieringen. Svenska Golf förbundet skulle definitivt kunna gå in och göra någon liknande variant som i Holland. Det finns en fördel att gå in och ge stöd i början så att arbetet kommer igång. Dock är det inte så dyrt att ta in en verifierare för revision, det är inte en så stor post för en klubb med bra ekonomi. För en svensk

klubb kostar det 14 000-15 000 kr vart tredje år att ta in en verifierare. Nackdelen och problemet med om golfförbundet slutar gå in med finansiellt stöd kanske blir att klubben inte tycker att det är värt arbetet längre. Det är bättre att intresset kommer från själva klubben så att de inte slutar jobba med miljöfrågorna.

4.2.3 Svenska Golfförbundets roll

Mårten Wallberg anser att för att snabba på miljöarbetet i landet borde SGF vara mer aktiva och propagera, de måste driva på miljöfrågan mer. De borde anordna fler seminarier och workshops kring GEO, vara aktiva på hemsidan och i nyhetsbrev till klubbarna genom att få ut budskapet att "vi stöttar er på olika sätt". Det skulle göra att man som klubb känner att det är Svenska Golfförbundet som tycker att GEO är jätteviktigt och de hjälper oss, i nuläget är det tyvärr bara Peter Edman som finns och det räcker inte. Svenska Golfförbundet prioriterar inte miljöarbetet som de borde göra. Vad som saknas på hemsidan är ett lättöverskådligt sätt för klubbarna att komma igång med arbetet och den röda tråden från hur man börjar jobba med miljöfrågor, hur man uppnår diplomaten och sedan GEO. Som klubb ska man känna att det finns ett stöd från SGF i det här arbetet.

4.2.4 Svenska Golfförbundets miljödiplom

De miljömässiga fördelarna med SGF:s miljödiplom är att klubben ser vad som behöver åtgärdas, säger Mårten Wallberg. Det är ett naturligt sätt att arbeta med kommunen och det visar att klubben jobbar för en bättre miljö. Marknadsmässiga fördelar är good-will utåt främst lokalt, det ger överlag bra PR som ofta sträcker sig längre än det lokala, klubben syns mer i lokaltidning och andra medier och allt detta leder till att det är lättare för klubben att skaffa sponsorer. Idag är det inte många företag som vill sponsra en klubb om de inte kan visa hur de jobbar och vad som händer på anläggningen.

Miljödiplomet är dock väldigt lätt att få, det krävs inte så mycket jobb för att få det. Det är både positivt och negativt. Det enda som krävs är i princip en miljöpolicy och en miljöplan, samt att årsmötet ska ha godkänt dokumenten och att en miljögrupp ska tillsättas. GEO är något helt annat. Det är mycket mer jobb, men å andra sidan ger det mycket mer i slutändan. GEO kräver mycket jobb i början, därför är det bra att börja med miljödiplomet så att man snabbt får belöning och en liten morot för att man har börjat arbeta med miljöfrågorna. Det är lättare att börja jobba för en GEO-certifiering om man redan har miljödiplomet. Då har man gjort det initiala vilket betyder att bara gäller att gå vidare till nästa nivå.

4.2.5 GEO-certifiering

Mårten Wallberg anser att de miljömässiga fördelarna med GEO-certifieringen är desamma som miljödiplomets, med undantaget att certifieringen tar det hela till nästa nivå då systemet är mycket större. GEO-certifieringen visar att en golfklubb har analyserat verksamheten, har koll på miljöaspekter som är mest betydelsefulla, jobbar för ständig förbättring och blir reviderade vart tredje år. Detta är en likhet med andra stora miljöledningssystem så som EMAS och ISO 14001. Varför dessa stora system inte används inom golfen är för att de är alldeles för komplicerade och för dyra. Att ta in en verifierare för de systemen kostar runt 30 000-40 000 kr vilket är mycket pengar. GEO är väsentligt billigare och helt anpassat till golfen och golfklubbar.

De största marknadsmässiga fördelarna med GEO är även här samma som för miljödiplomet fast det är större och därför får en klubb även PR utomlands. En internationell certifiering får en mycket större genomslagskraft och sammanstrålar hela golfindustrin. Ryder Cup som är världens största golftävling är nu GEO-certifierat vilket kommer stimulera golfvärlden och ge mycket bra PR. Genom att visa att världens största golftävling och Gleneagles som är världens bästa golfbana kan uppnå GEO, ja då kan alla andra banor också göra det.

Det är svårt att säga hur lång tid det tar för en klubb att bli certifierade enligt GEO. Uppskattningsvis tar det initiala arbetet någon vecka att samla ihop all information som krävs från klubben. Sedan kan det tillkomma inventeringar av olika slag på golfanläggningen och det är väldigt svårt att säga hur lång tid det kan ta, det beror på vad det är för inventering, vem som gör det och under vilka premisser. Det kanske kan ta ytterligare några veckor. Det är vanligt att man tar in en utomstående som har rätt kunskap i början av arbetet för kartläggning. Det brukar även vara vanligt att folk inom klubben har olika specialistkunskaper inom natur som kan användas, men då gäller det att den medlemmen vill och kan lägga ner tid på det. Det är även vanligt att plocka in studenter eller olika organisationer så som Naturskyddsföreningen eller botaniska föreningar för att göra olika inventeringar. Det beror på vilket område inom GEO man tittar på. Är det elanvändning eller energi är det bra att ta in en utomstående som har rätt kunskap.

4.2.6 Golfens största utmaningar i framtiden

Enligt Mårten Wallberg kommer de största utmaningarna för golfindustrin och golfbranschen i framtiden att vara bekämpningsmedelsfrågan. Det är viktigt att bli av med stämpeln som miljöförstörare. Att golfbanor sprutar enorma mängder kemiska bekämpningsmedel och gödning på stora grönområden är den största och mest generella fördomen som allmänheten har. De medel som är godkända idag är väl okej men om de används på fel sätt och vid fel tillfällen blir det läckage till närområden och vattendrag. Vi borde gå mot bekämpningsmedelsfria golfbanor. Det är genomförbart för alla golfbanor att utan kemiska bekämpningsmedel hålla en bra standard på golfbanorna. Det är inte bara gödning och kemikalier som står högt på listan över framtida utmaningar. Naturfrågorna är också väldigt viktiga. Det går att koppla golfen till många av de nationella miljö kvalitetsmålen och golfbanorna kan bidra väldigt mycket till dessa mål. En golfbana kan vara mycket värdefull ur en biologisk synpunkt om man sköter den på rätt sätt. En annan utmaning är kommunikation med medlemmar och få dem att acceptera att banan inte kommer att vara knallgrön och perfekt om den ska skötas på ett sätt som inte påverkar miljön negativt.

I framtiden kommer det för golfen att bli A och O att jobba med miljöfrågorna. Det kommer ge klubbarna legitimitet att bedriva verksamheten. Golfklubbar måste ha koll på sina miljöaspekter och hela tiden förbättra sig. Det ger en good-will som gör att andra accepterar verksamheten. Det kommer förmodligen bli tvång från kommun och liknande att klubbar måste ha ett miljöarbete för att få bedrivas. Ungefär som ett företag som håller på med tillverkning, man måste ha kontroll på sina miljöaspekter. Det är en genomgående trend i hela samhället att miljöarbetet måste implementeras, dokumenteras och följas upp. Golfklubbarna måste också bli mer öppna för allmänheten och släppa in andra på banan. Det kommer bli ett annat krav på markanvändningen i framtiden och det kommer resultera i att man måste jobba mer med multifunktionella golfbanor, konferensmöjligheter, frisbee golf, vandringar, åka pulka och skidor på vintern, botanikvandring och så vidare. Allt detta leder till större acceptans bland allmänheten. Om golfbanan inte är öppen för alla bildas fördomar om besprutning.

4.3 Intervju med Saltsjöbadens GK

Magnus Enell är ordförande Saltsjöbadens GK miljökommitté. Han har varit med i GEO sedan starten och sitter med i både Advisory Council och Technical Committee. Han har ett förflutet som professor på IIIIE vid Lunds universitet, suttit med i Svenska Miljöinstitutet IVL och har även jobbat med miljö- och hållbarhetsfrågor på Vattenfall men är numera pensionerad. Magnus Olofsson är greenkeeper (banchef) på Saltsjöbadens GK och Tiit Kask är klubbens ordförande. Tiit deltog under inledningen av intervjun.

4.3.1 Saltsjöbadens GK och miljöfrågorna

Anledningen till att Saltsjöbadens GK aktivt började jobba med miljöfrågorna var på grund av ett vite som utfärdades av kommunen och länsstyrelsen efter en oanmäld revision. Det visade sig då att golfklubben hade rapporterat in felaktiga uppgifter till kommunen och att det saknades dokumentation på många områden. Året var 2002 och den miljöplan som egentligen skrevs år 1998 av Magnus Enell, men aldrig implementerades, dammdes av. Efter införandet av miljöplanen tyckte kommun och länsstyrelse efter en månads tid att klubben hade vidtagit de åtgärder som behövdes och de slapp betala vitet på 50 000 kr. Klubben tillsatte i samma veva en miljökommitté. Om inte Saltsjöbadens GK hade råkat ut för vitet är det högst troligt att deras miljöarbete inte hade sett ut som det gör idag. Under de 10 år som har gått har golfklubben lyckats implementera ett gediget miljöledningssystem som har lett till både SGF:s miljödiplom, GEO-certifiering samt många andra utmärkelser.

Vad som är styrkan i Saltsjöbadens GK miljöarbete är att de har haft en väldigt engagerad miljökommitté och att klubbchefen har varit engagerad i miljöarbetet. Styrelsen har varit lite svår att engagera ibland då deras intresse främst handlat om hur man ska marknadsföra klubben på bästa sätt och inte om miljöfrågorna i sig. Det som har varit genomgående svårast är att få ut miljöarbetet till medlemmarna och få dem intresserade och tycka att miljöfrågorna på banan är viktigt. Det är svårt att få grepp om vad medlemmarna tycker. Miljökommittén har dock aldrig haft problem med att få igenom förändringar som de har bett om. Klubben har skyndat långsamt, först bara för att undvika vitet och i och med det hade de i princip allt som krävdes för att få miljödiplomet. När de ansökte om diplomet hade de en långsiktig plan för sitt miljöarbete.

Saltsjöbadens GK har gått från att vara en miljöbov till att, enligt Nacka kommun, vara ett föredöme i arbetet. De lämnar en gång per år in en miljörapport där det framgår hur de har skött banan i fråga om vattenanvändning, elanvändning, gödning, växtskyddsmedel, hur mycket kemikalier de använt generellt samt avfall. Saltsjöbadens GK har gjort det till sin fördel att redovisa mer än vad som är nödvändigt. Det borde krävas från alla kommuner att golfklubbar lämnar in en sådan rapport. Bra dokumentation och uppföljning är A och O för att lyckas i miljöarbetet.

4.3.2 Miljöintresse, SGF:s miljödiplom och GEO

Den största kritiken mot SGF:s miljödiplom är att det är någonting man söker en gång och när man har fått det, kan man inte bli av med det. Det finns ingen efterkontroll eller revision vilket gör att diplomet ramas in och miljöarbetet hos många golfklubbar avstannar. Därför borde man se GEO som en naturlig fortsättning. SGF borde definitivt göra detta tydligare på både hemsidan och i resten av sitt arbete. Det är mycket gammalt material som ligger på hemsidan. Det finns inte mycket information om vad som har hänt de senaste tre åren. Svenska golfklubbar som har GEO kan inte använda sig av golfförbundets kunskap utan de använder varandras kunskaper istället.

I övergången från miljödiplom till GEO var gruppen som arbetar med miljö på klubben väldigt viktig, det krävs att engagemanget är stort i den gruppen. För att miljökommittén ska fungera och lyckas krävs också att en från banpersonalen är med. Det ska vara en person som alltid är ute på banan och vet hur det fungerar med kemikalier, gödning, sanden, dräneringen och så vidare. Det är den största förutsättningen för att arbetet ska fungera då det är den personen som har kunskap om det som faktiskt sker på banan. Saltsjöbadens GK har även sedan en tid tillbaka haft med en suppleant från styrelsen i miljökommittén. Det är viktigt att personen i fråga har en stark position i styrelsen så att dessa frågor kan föras fram och tas på allvar då miljöfrågorna tyvärr ofta hamnar långt ner på prioriteringslistan. Miljöarbetet måste förankras i styrelsen så att de kan nå ut till medlemmarna, det är den stora utmaningen i nästa skede. Det är också en förutsättning för att miljöarbetet ska fungera på klubben.

I dagsläget är Saltsjöbadens GK en av åtta klubbar som är GEO-certifierade i Sverige. Ett problem inom klubben är att många inte vet vad GEO innebär. Därför säger ledningen, i flyers och informationsblad, att de är eco-certifierade. Annars upplever ledningen att de inte får någon respons över huvud taget.

Det är knepigt med medlemmarnas okunskap och Saltsjöbadens GK vet i dagsläget inte riktigt hur man ska lösa problemet men det är viktigt att det görs något. Saltsjöbadens GK har valt som så många andra golfklubbar att inte använda ISO 14001 då det är för tungt och för svårt att förstå i denna typ av verksamhet. Det är anpassat till annan typ av produktion och tjänster. GEO är anpassat till, och endast till för, golfen vilket gör det till ett bra och användbart verktyg.

4.3.3 Lyckat miljöarbete genom planering

Magnus Enell konstaterade att för att lyckas med miljöarbetet gäller det att skynda långsamt för att förändringsarbetet ska bli ordentligt förankrat i verksamheten. Saltsjöbadens GK har lagt upp en plan för de närmsta 10-15 åren och då gäller det att bankommittén och miljökommittén har samma mål att jobba mot. Saltsjöbadens GK har tagit in en banarkitekt som kombinerar dessa frågor. Det har gått bra, det är främst banarbetarna som har visat visst motstånd. Ekonomin måste också gå ihop för att kunna driva en golfklubb. Att använda onödigt mycket växtskyddsmedel och gödning är oförsvarbart ur ett företagsekonomiskt perspektiv. Både pengar och gödning rinner bort i onödan. Det gäller för alla verksamheter att tänka till på varenda liten punkt och det har Saltsjöbadens GK gjort. Resultatet har de sedan använt i sitt GEO-arbete. Saltsjöbadens GK har som mål att inte vara en miljöbov. Det gör att de håller nere kostnaderna för att de köper in mindre kvantiteter av både växtskyddsmedel och gödningsmedel. Det går dock inte att jaga för låga kvävegiver för då kommer skador och sjukdomar som gör att man får öka nivåerna av växtskyddsmedel. Tanken är att försöka hålla en sund balans som ger spelarna en god spelkvalité.

Personalens kompetens växer med utbildning vilket gör att de håller sig till låga mängder med näring. Att klippa och köra mycket med fordonen på banan kräver mycket drivmedel. Därför sprutar man inte gödsel på sådana ytor som man inte vill klippa. Dock kan det vara svårt att plocka bort växtskyddsmedel helt. Det gäller att behövsanpassa och se banan hela tiden, inte gå på en förutbestämd behandlingsplan för ett helt år. Ett lyckat sätt att arbeta är genom att spruta mindre av allt men oftare i sådant fall. Det kanske inte gör att den totala kvantiteten till en början minskar men läckaget och förlusterna blir mycket mindre jämfört med att behandla gräset färre gånger med större doser. I övergången till att bli miljövänligare får man prova olika skötselverktyg i banarbetet för att försöka lägga om banvården. Gödslar man rätt tar gräset åt sig all näring som läggs ut och då blir det inga läckage.

4.3.4 Golfens största utmaningar i framtiden

Enligt Magnus Enell måste miljötanket inom golfen utvecklas med tanke på alla krav och lagar som kommer. Det kommer inte bli någon dramatisk förändring inom den närmsta tiden men man måste prioritera miljöfrågorna mer. Om fler klubbar gör det kommer frågan få den acceptans och utrymme den är värd. Det gäller samtidigt att försöka ta död på fördomarna att man besprutar och göder i mängder på golfbanor. För att uppnå det måste man öppna upp verksamheten för allmänheten. Genom information och genom att bjuda in folk till golfbanan och inte vara så motsträviga till att låta andra än golfare få vistas där skapas större förtroende. En viktig målgrupp att nå är golfbanans grannar. Vid speciella inbjudningar kan klubben få möjlighet att berätta skillnaden i hur banan sköttes förr och nu. Syftet är att försöka nyansera en del fördomar. Det är enorma skillnader på banskötsel idag kontra för 5-10 år sedan. Det har hänt väldigt mycket vilket inte allmänheten eller medlemmar ofta är medvetna om. Det är också en oerhörd stor skillnad i hur nordeuropeiska banor och till exempel de stora världsberömda banorna sköts där inte ett enda grässtrå får ligga fel. Det är endast genom information som inställningen till golfen som miljöförstörare kommer att ändras. För att skapa sunda golfbanor måste golfspelarna acceptera en liten kvalitetsändring på banan då och då. Alla medier som finns tillgängliga borde användas i det syftet. Tidning, radio, TV, gärna lokalvarianterna för att visa lokalbefolkningen i området men även de större nationella kanalerna för att öka intresset i det stora hela och få upp miljön på golfbanorna på agendan. Magnus Enells uppfattning är att tidningen Svensk Golf tyvärr inte är intresserade av miljö och därför tas det inte upp i det forumet, vilket är en enorm miss. Tyvärr återspeglar det chefsredaktörens ointresse till miljöfrågan. Det är alltså avgörande vilka

som sitter på vilka poster för att den här frågan ska hållas aktuell och att föra arbetet framåt både nationellt och internationellt.

SGF är lite av den gemensamma nämnaren för alla svenska golfklubbar så de har ett väldigt stort ansvar att prioritera den här frågan. Man vill gärna att de ska kunna spegla lite av alla golfklubbers ansvar och skyldigheter. Det behövs mer marknadsföring och tydlighet från deras sida.

4.4 Intervju med Ljunghusens GK

Stig Persson är i grunden utbildad lantbrukare men har jobbat som klubbchef på Ljunghusens GK sedan 1980. Han är numera pensionerad men åtar sig fortfarande vissa uppdrag och hjälper bland annat Ljunghusens GK då det behövs. Stig är och har länge varit en drivande person för golfens miljöfrågor både i Sverige och utomlands.

4.4.1 Ljunghusens GK och miljöfrågorna

Stig Persson konstaterar att anledningen till att Ljunghusens GK började jobba med miljöfrågor var väldigt enkelt. Förutom att golfanläggningen ligger i ett naturreservat vilket leder till olika krav och regler från kommun och länsstyrelse så har de, om man syftar på banskötsel, jobbat väldigt länge med miljöfrågorna. Förr gödslades banorna mycket mer än vad de generellt görs idag, det går inte att jämföra. När Stig kom till Ljunghusens GK för 35 år sedan gödslades det enormt mycket i onödan. Det såg väldigt lika ut var i landet du än befann dig. Dock har användandet av både gödsel och kemikalier reducerats enormt under de senaste 30 åren, så att fördomsfullt säga att golfbanor är miljöbovar stämmer inte riktigt längre. Det är gammal fakta. Banområdet på en golfklubb sköts i själva verket bra ur miljösynpunkt. Det är egentligen andra saker som ligger i begreppet miljö för en golfbana. Därför är det så bra med olika miljöprogram så som miljödiplomet och GEO, med dem kan man påvisa att det inte alls är banan som är värst, den är snarare det bästa området på anläggningen om man tänker miljö. Det är andra delar i verksamheten som leder till mycket större negativ miljöpåverkan. De områden som man antagligen inte riktigt tänker påverkar så mycket är klubbhus, sophantering och energianvändning till exempel.

När Stig Persson kom till Ljunghusens GK år 1980 sänkte han gödselmängden på banan med 70 %. Gödslingen på fairway sänktes till i princip noll, vilket var möjligt då det fanns lagrad näring i jorden. Tillslut blev det dock för mycket ogräs under en torr sommar, men efterhand med lite gödsling på fairway under några år så var problemet löst. Vad som ska tilläggas är att Ljunghusens GK inte strävar efter en perfekt gräsmatta. De strävar efter bra spelförhållanden på ett sunt sätt. År 2002 blev Ljunghusens GK registrerade som första europeiska golfklubb i Committed to Green och fick samtidigt SGF:s miljödiplom. År 2009 blev Ljunghusens GK första golfklubben i världen som fick GEO-certifieringen. Drivlinan är att arbeta med miljöfrågorna på ett sunt sätt. "Man ska inte behöva vara miljöfreak, det gäller att ha kunskaper och sunt förnuft". När man vet vad en växt behöver går det inte att använda ett förprogrammerat schema.

4.4.2 Fördomar och miljöförbättringar på golfbanor historiskt

Gräset är näst bäst efter energiskog på att ta upp näring och kemikalier. Man kan i princip ösa på hur mycket som helst, gräset kommer fortfarande att ta upp det. Det blir inte mycket läckage. Föreställningen om att golfbanor läcker kemikalier och näring är därför helt fel. Om du däremot har en öppen åkermark är det ingen växt som tar upp näringen och det blir läckage till närliggande vattenområden och vattendrag. Det är därför som åkermark i träd inte är obehagliga längre.

Jordbruket har påverkat golfbanor i den bemärkelsen att man har blivit mer medveten om vad för mycket gödsling, kemikalier och bevattning kan leda till. På 1950-1960-talet började man gödsla mycket inom jordbruket och tio år senare kom golfen och såg vilken växtkraft gödslingen hade. År

1974 kom oljekrisen och priserna höjdes på gödselmedel vilket gjorde att man minskade på gödningen. Inte egentligen för att det var bättre för miljön men det fick en positiv effekt. I slutet på 1970-talet blev det en miljöskandal i Hallandsbukten vilket ledde till fiskdöd. Det var som en väckarklocka för lantbruket och de insåg att de gödslade för mycket. Det var en stor vändpunkt. Parallellt med detta upptäckte man inom golfen att det inte behövde gödslas så mycket. Golfbanorna höll bra spelkvalitet ändå.

I slutet på 1980-talet, början på 1990-talet, gjordes läckageanalyser på greener. På tre golfklubbar i Stockholm, en i Jönköping och St Arilds GK i söder analyserades avrinningsvattnet från greenerna för att se om bekämpningsmedel och näring följde med. Analysen visade att vattnet som samlades upp i princip var drickbart. Det fanns inga höga halter av några substanser i vattnet då allt som östes på greenen togs upp av växterna. Överlag är det torrt gräs på en green och då läcker inget. Vattnas det tillräckligt hela tiden behålls en lagom torrhet. För att skölja ur näring från en green skulle man vara tvungen att vattna enormt stora mängder och då skulle man inte kunna spela på greenen.

4.4.3 Lyckat miljöarbete genom planering

Stig Persson framhåller att när man jobbar med miljöfrågor på en golfanläggning gäller det inte bara att känna till vad och vari problemen ligger, det gäller att dokumentera. Annars kan man aldrig följa upp och utvärdera arbetet även om man har skött banan bra. Det är den lilla insatsen som kan läggas till en annan som gör skillnad. Det handlar om att se totalen och se långsiktigt. Då kan man spara in otroligt mycket pengar medan man samtidigt minskar sin negativa miljöpåverkan.

Rörelsedetektorer har gjort att Ljunghusens GK har sparat in betydande mängder el och pengar. Restaurangen tjänar på att beställa allt från samma leverantör, då blir det bara leverans en gång i veckan i stället för fler vilket minimerar fraktkostnaderna. En liten glasigloo har även gjort att restaurangen inte slänger glas som brännbart. En wellpappress har gjort att all wellpapp från främst shopen och restaurangen komprimeras och transporteras bort i genomsnitt tre gånger per år istället för att det kom en lastbil i veckan och hämtade wellpapp förut. Det har gjort att golfklubben får betalt för den insamlade wellpappen i balar och endast behöver bekosta transporten. Pengarna de får för wellpappen bekostar ungefär transporten så det går jämt ut vilket betyder att det inte kostar någonting. Burkar samlas upp och sorteras av banpersonal från insamling runt om på banan. På 9-hål vid kiosken finns det separata kärl för pant och övrigt samt på 10-hål för då har de druckit upp burken efter kioskbesöket. Ljunghusens GK har även ett samarbete med returpack, Pantamera, där skolklasser får betalt för utländska burkar som samlas in på banan. Enligt Stig Persson borde det vara samråd med kommuner angående matavfall och sopsortering. GEO är den lilla biten, den stora biten är att börja jobba med det ordentligt. Det gäller att lägga om hela verksamheten, förenkla och göra det successivt. Man måste ta det bit för bit men resan är målet värt.

4.4.4 Miljöintresse hos svenska golfklubbar och SGF

Stig Persson anser att intresset till miljöfrågorna i dagsläget är alldeles för litet i Sverige. Det är också för mycket fokuserat på banområdet och det har det varit länge. Klubbarna är egentligen väldigt duktiga på att sköta gräset. Det är inte där den stora möjligheten till förbättring finns. Den ligger på energi och avfall bland annat. Klubben har ansvaret, de måste bli mer intresserade. Miljödiplomet är bra i den bemärkelsen, att man gör någonting. Men det är ett totalt misslyckande att arbetet med dessa frågor hos klubbar har stagnerat och klubbar som tilldelades diplommet år 2013 endast var 4 stycken.

SGF ska stötta, stimulera och initiera klubbar men det är inte deras ansvar att det ska hända någonting. Varför intresset inte ökar och att det inte händer någonting är därför oklart och frustrerande. Periodvis har det gjorts alldeles för lite i Sverige. Om man sätter upp ribban för högt eller att det skapar en "det rör inte mig"-känsla hos klubbarna, båda delarna är lika illa. Vi drar alla ett strå till stacken på ett eller annat sätt. Därför är allt miljöarbete, stort som smått på golfbanor, till gagn för naturen.

4.4.5 Miljödiplom och GEO

Stig Perssons uppfattning är att alla klubbar, eller i alla fall majoriteten, kan uppnå både diplommet och GEO. Inledningsvis då en klubb börjar jobba med dessa frågor är miljödiplomet en bra start. Det behöver däremot göras om lite så inte arbetet stannar vid diplommet som hänger på väggen. Parallellt med diplommet ska man börja jobba med GEO för att påbörja den riktiga processen. För att behålla diplommet borde det krävas en registrering på GEO:s hemsida. Det borde synka bättre med GEO:s kriterier då miljödiplomets kriterier inte säger så mycket. Det behövs ett par rader om bland annat vatten, energi och sophantering så klubbarna lättare fattar vad som ska ingå i miljöplanen. Här måste Svenska Golfbundet gå in och underlätta klubbarnas jobb. De som har haft diplommet i över 10 år eller längre borde omprövas då kunskapen om miljöarbetet har utvecklats otroligt mycket. Förmodligen har det inte hänt så mycket på klubbarna sedan de fick diplommet vilket verkligen inte är bra. Det gäller att stimulera klubbar att utvecklas vilken inte är fallet med diplommet idag. Samtidigt är det viktigt att avdramatisera GEO så att fler klubbar vågar satsa på certifieringen. Miljödiplomet ska inte tas bort men det måste bli ett bättre verktyg med mer stuns. Man ska inte ställa de olika certifieringssystemen emot varandra. Miljödiplomet är det minsta man kan begära av en klubb, därför är 226 klubbar totalt som har diplommet för lite. Golfbundet ska inte klandras, det är klubbarnas ansvar att jobbar aktivt med miljöfrågor.

Fördelen med miljödiplomet är att det är en inkörsport till fortsatt miljöarbete. Nackdelen är att det inte får uppfattas som om det slutar där, det är bara en start. GEO är ett bra verktyg för att det är lätt att använda, webbaserat, transparent och lättöverskådligt. Det är lättare att nå ut till fler inom en klubborganisation om det ligger på webben istället för att allt finns på papper. Tyvärr har inte golfklubbar i Sverige upptäckt GEO:s möjligheter än.

4.5 Sammanfattning av intervjuerna

Tabell 2 nedan är en sammanfattning av de åsikter som kom fram i samtal med de intervjuade nyckelpersonerna.

Tabell 2. Åsikter från intervjuerna				
	SGF:s miljökommitté	Verifierare GEO	Saltsjöbadens GK	Ljunghusens GK
Miljödiplomet				
Bra	x	x	x	x
Dåligt				
Behöver göras om	x	x	x	x
Hur ska det göras om?	Röd tråd så arbetet leder till GEO	Röd tråd så arbetet leder till GEO	Röd tråd så arbetet leder till GEO	Röd tråd så arbetet leder till GEO
GEO				
Bra	x	x	x	x
Dåligt				
Behöver göras om				

4.6 Fallstudie – Söderåsens GK

Efter ett antal möten med klubbchef Patrik Brorsson och banchef Mikael Wintoft samt rundvandring på Söderåsens Golfklubb har jag genom en inledande miljöutredning utvärderat och analyserat klubbens verksamhet. Jag kom på detta sätt fram till vilka de mest betydande miljöaspekterna för golfanläggningen är. Resultaten från mina litteraturstudier och dokumentgranskning tillsammans med åsikter och kommentarer som genererades under intervjuerna applicerades därefter på min fallstudie. Jag började med att göra en schematisk jämförelse mellan de två miljöutmärkelseerna för att se vad som skiljde dem åt. Tabell 3 nedan är en enkel jämförelse mellan SGF:s miljödiplom och GEO-certifieringen. I tabellen finns dock ingen ingående jämförelse på de delar som ska ingå i miljöplanen för de olika utmärkelseerna.

Tabell 3. Enkel jämförelse mellan SGF:s miljödiplom och GEO-certifiering		
Kriterier	SGF:s miljödiplom	GEO-certifiering
Beslutad miljöpolicy	x	x
Antagen miljöplan	x	x
Aktiv miljögrupp	x	x
Miljöavtal mellan ägaren och brukaren om dessa är skilda	x	
Genomförd enkel miljöinventering		x
Några planerade och startade miljöaktiviteter	x	x
Ständig förbättring inom specifika områden	x	x
Revision av tredje part		x
Gratis registrering	x	x
Gratis tilldelning	x	
Kostnad för certifiering samt revision		x

Intervjuerna med nyckelpersoner gav tillsammans med inspiration från flera svenska golfklubbers miljöplaner det jag behövde för att kunna utforma Söderåsens GK miljöpolicy och miljöplan. Miljöplaner som inspirerat speciellt kommer från klubbar som Öregrunds GK, St Arilds GK, Saltsjöbadens GK, Forsgårdens GK och Ljunghusens GK.

Söderåsens GK miljöplan är utformad efter GEO:s kriterier istället för SGF:s kriterier att göra övergången från det planerade miljödiplomet till GEO-certifiering så smidig som möjligt. SGF:s miljödiplom bygger på 15 delområden (Ericsson och Spjuth, 1997). GEO bygger på de sex kriterierna natur, vatten, energi, försörjningskedjan (inköp/transport), föroreningskontroll (utsläppskontroll) och samhället i övrigt. Inom GEO:s kriterier finns det i varje kategori ett antal *måsten* och ett antal *ska* (GEO, 2014b). Jag har inkluderat dessa i åtgärdsplanen för Söderåsens GK. Jag fann GEO:s kriterier mer lättöverskådliga och lättförståeliga än SGF:s kriterier. Hela Söderåsens GK miljöplan för åren 2014/2015 ligger bifogad (bilaga 2) i Appendix.

5. Diskussion

Syftet för mitt examensarbete var att göra en kartläggning av miljöarbetet inom svensk golf och få inblick i vad miljöledning har för effekter för en golfanläggning. Alla resultat, åsikter och kommentarer från mina intervjuer, litteraturstudier, dokumentgranskning och miljöutredning på Söderåsens Golfklubb sammanfattas i följande kapitel för att svara på mina två forskningsfrågor för undersökningen av miljöledning inom golfsporten.

- Vilka är de miljö- och marknadsmässiga för- eller nackdelarna av att diplomera miljöarbetet vid en golfklubb enligt svenska och/eller internationella kriterier?
- Hur ska en miljöplan utformas på bästa sätt för att underlätta för en golfklubb att förbättra sitt miljöarbete och bli miljödiplomerade/certifierade?

5.1 Lägesrapport av svensk golfs miljöarbete

En av anledningarna till att miljöarbetet har stagnerat i golfsverige är på grund av att vi fortfarande har gott om ytor, bra vatten och fin natur. Det finns heller ingen egentlig press från varken kommun, stat eller Svenska Golf förbundet att golfklubbar borde jobba mer aktivt med anläggningens miljöfrågor. Det finns såklart vissa krav i miljölagstiftningen som berör golfanläggningar (Jordbruksverket, 2014). Dessa blir successivt strängare vilket gör att golfklubbarna måste anpassa sig men än så länge är miljöfrågan inte så högt prioriterad hos många klubbar. För 20 år sedan låg Sverige i framkant när det gäller miljöarbete, men det gör vi inte längre. Svenska golfklubbar är inte sämst, men många klubbars miljöarbete har stannat upp. Trots stagnationen har kunskaper relaterade till miljöfrågor ökat (Andersson et al., 2000; SGF:s miljökommitté, 2014-04-22). De ökade kunskaperna inom miljöområdet de senaste åren tillsammans med krav från kommun och stat kommer förhoppningsvis göra att klubbar både i Sverige och utomlands kommer jobba hårdare för miljöfrågor i framtiden. Det gäller att marknadsföra både SGF:s miljödiplom och GEO-certifieringen för att det ska hända något. Det är som Stig Persson säger inte acceptabelt att det bara var fyra nya klubbar som tilldelades miljödiplomet under år 2013 (Persson, 2014-04-28). Av Sveriges 475 golfklubbar har endast 226 stycken miljödiplomet och åtta har en GEO-certifiering (SGF, 2014b; GEO, 2014). Nyckeln till problemet ligger enligt de intervjuade nyckelpersonerna definitivt i informationsspridning. Det är ett måste för att ta död på fördomar om golfen som miljöbov och öka engagemanget hos både klubbar, spelare och allmänheten (SGF:s miljökommitté 2014-04-22; Wallberg, 2014-04-15; Enell, 2014-04-16; Persson, 2014-04-28).

5.1.1 Miljöledningens betydelse

Miljöledningssystem kommer bli viktigare i alla verksamheter då krav och regler på miljöarbete blir hårdare. I framtiden kommer alla verksamheter vara tvungna att dokumentera vad som händer på en anläggning (Strandberg, 2005). Vad som hotar golfklubbar i framtiden är att det kommer se annorlunda ut vad gäller markanvändning. Golfklubbar kommer behöva slåss med andra intressenter för att få behålla de stora grönområden som en klubb tar i anspråk. Om en klubb inte kan visa vad som görs på en anläggning kan markytan komma att användas till någonting annat (SGF:s miljökommitté, 2014-04-22). Golfens stora utmaningar inför framtiden är att öppna upp verksamheten för allmänheten och visa att dåtidens fakta om att golfen står för stora utsläpp av både gödning och kemiska bekämpningsmedel inte stämmer längre. Det har hänt otroligt mycket under de senaste 30 åren och grönområden på golfbanor sköts långt ifrån de sätt som gjordes förr. Det går inte att jämföra toxiciteten på de bekämpningsmedel som användes förr och de få produkter som är godkända och används idag. Grönytan på en klubb är på många sätt den del i verksamheten som sköts bäst ur

miljösynpunkt. Det finns andra områden i verksamheten som står för en betydligt större del negativ miljöpåverkan, och där kan golfklubbar definitivt spara in både pengar och miljönytta (Persson, 2014-04-28).

5.2 Svenska Golf förbundets roll

SGF har en otroligt viktig roll i att stimulera klubbarna i landet och stötta dem i miljöarbetet. Tyvärr är det ofta kompetensen och inte viljan att jobba med miljöfrågorna som en klubb faller på. Jag tar bara Söderåsens Golfklubb som ett exempel. SGF:s miljökommitté håller även med om att det behövs starkare stöd på regional nivå för att klubbar som behöver hjälp kan få det av golf förbundet. Problemet är, som i de flesta organisationer, att det är eldsjälar som driver miljöfrågorna framåt ideellt. Det gör det till ett väldigt sårbart system. Allt bygger på ett stort personligt engagemang för att det ska fungera. Slutar personen som driver frågan framåt rasar hela systemet. Det finns inga organisationsstrukturer som bär dessa idéer utan arbetet är beroende av enskilda personer (SGF:s miljökommitté, 2014-04-22).

Det är alltså inte bara hos golfklubbar som innehar miljödiplomet som arbetet med miljöfrågor har stagnerat. SGF borde, förutom att se över kriterierna för miljödiplomet, även göra om sin hemsida och uppdatera informationen som handlar om miljö då det inte finns så mycket information om vad som har hänt de senaste åren (Enell, 2014-04-16). Alla gällande styrdokument är snart mer än 10 år gamla. Jag tror definitivt att det är en av flera punkter som måste åtgärdas för att klubbar runt om i landet ska få upp ögonen för miljöfrågorna. Att SGF inte heller har förnyat avtalet med Natlinkan AB som har tillhandahållit relevant lagstiftning för golfklubbar i Sverige är en annan indikation på förbundets inställning till miljöarbetet. Problemet är också att de få klubbar som har GEO-certifieringen idag inte får något stöd av SGF, de måste ta hjälp av varandra (Enell, 2014-04-16). SGF borde, för att golfklubbar ska bli intresserade av utmärkelserna, anordna fler seminarier kring GEO och miljödiplomet så att klubbar förstår vad de innebär och att det inte är omöjligt att bli tilldelade dem (Wallberg, 2014-04-15). Att miljökunskaperna uppdateras och att SGF tydligt går ut med ett omgjort miljödiplom samt låter golfklubbar ta del av ny kunskap genom seminarier och workshops kan vara den extra knuff framåt som klubbarna behöver.

Som Andersson et. al framhöll redan år 2000 är det naturliga steget att Svenska Golf förbundet tar ett större ansvar i miljöarbetets process. Det har gjorts en del men arbetet går långsamt för Sverige. Mer stöd och uppmuntran till lokala initiativ behövs. Svenska Golf förbundet måste tydligt och på ett trovärdigt sätt visa vilken väg golfens miljöarbete ska ta i Sverige, både inom och utanför sporten (Andersson et. al, 2000).

5.2.1 Miljödiplomets otillräcklighet

Det var total enighet, total konsensus, mellan de intervjuade nyckelpersonerna angående miljödiplomets otillräcklighet (tabell 2). De var dessutom väldigt eniga om hur diplommet bör göras om och varför (SGF:s miljökommitté 2014-04-22; Wallberg, 2014-04-15; Enell, 2014-04-16; Persson, 2014-04-28). Frågan är varför det inte händer någonting. Magisteruppsatsen (Lindgren, 2001) som analyserade och utvärderade dåvarande europeiska certifieringen Committed to Green och Svenska Golf förbundets miljödiplom kom fram till samma resultat angående miljödiplommet som jag har gjort under detta arbete. Slutsatsen i uppsatsen var att diplommet borde ändras till att endast vara ett första steg i golfklubbars miljöarbete. Magnus Lindgrens förslag var att Committed to Green, som är föregångaren till GEO, skulle vara det slutgiltiga målet. Denna uppsats ligger på SGF:s hemsida. Jag har nu, mer än 10 år senare, gjort en liknande undersökning mellan miljödiplommet och GEO-certifieringen. Resultatet av min undersökning visar att miljöarbetet inte har kommit särskilt mycket längre. Naturligtvis har det skett ett ökat miljöintresse överlag och att miljödiplommet nu är tilldelade 226 klubbar år 2014 istället för 13 klubbar år 2001. Vad som är intressant är att Svenska Golf förbundets åsikt om miljödiplommet år 2001 och år 2014 är desamma. Det behöver göras om.

5.3 SGF:s miljödiplom eller GEO-certifiering?

Egentligen borde de två miljöutmärkelsen SGF:s miljödiplom och GEO-certifieringen inte ställas emot varandra utan snarare ses som komplement (Persson, 2014-04-28). Tabell 2 visar att SGF:s miljödiplom uppenbart behöver ses över och göras om på något sätt. Miljödiplomet fyller en uppgift, så det ska absolut inte tas bort, men som det ser ut idag fyller diplommet inte sin rätta funktion. GEO ska inte ses som ett substitut till diplommet utan det ska snarare finnas en röd tråd i miljöarbetet där miljödiplomet är första steget och GEO slutmålet (SGF:s miljökommitté 2014-04-22; Wallberg, 2014-04-15; Enell, 2014-04-16; Persson, 2014-04-28). Svenska Golfbundet borde göra om diplomets kriterier då de inte säger så mycket och synkronisera dem bättre med GEO:s kriterier. Det borde även inkluderas att det krävs en registrering på GEO:s hemsida om en klubb ska kunna bli tilldelade miljödiplomet (Persson, 2014-04-28). Det finns en tidsfrist från GEO att en klubb ska vara certifierad tre år efter registrering på hemsidan (Strandberg, u.å.). För att sätta press på golfklubbar som tilldelas miljödiplomet och få dem att inte stanna upp i miljöarbetet tycker jag att diplommet borde återkallas efter tre år om en klubb inte har nått upp till en GEO-certifiering.

Det som krävs av en golfklubb för att gå från miljödiplom till GEO är att ta miljöarbetet på klubben till nästa nivå. Det krävs inte så mycket för att bli tilldelad miljödiplomet om man jämför med GEO. Det krävs bara att klubben har en miljöpolicy, en miljöplan och en miljökommitté. Jämfört med miljödiplomet måste klubben ha ansträngt sig mer i form av att till exempel göra flora- och fauna inventeringar på banområdet för att uppnå en GEO-certifiering (Wallberg, 2014-04-15). GEO kräver inom de sex områdena natur, vatten, energi, försörjningskedjan (inköp/transport), föroreningskontroll (utsläppskontroll) och samhället i övrigt, ständigt förbättring. Det finns några måste-krav och några ska-krav inom varje delområde vilka är till för att följas (GEO, 2014b). Det kan dock vara svårt och jobbigt för en klubb att styra upp och leta rätt på folk som kan göra dessa inventeringar, men efter att inventeringarna är gjorda finns det bara fördelar.

5.3.1 För- och nackdelar med miljöutmärkelsen

Både SGF:s miljödiplom och GEO syftar till att golfklubbar ska strukturera upp sin verksamhet och aktivt börja jobba med anläggningens miljöfrågor. Skillnaden är att GEO är ett mycket större system. Därför är fördelarna, både miljö- och marknadsmässiga, samma för de två miljöutmärkelsen (Wallberg, 2014-04-15). Klubben får genom miljöledning kontroll över all användning av resurser, exempelvis kvantitet av gödning och kemikalier, elanvändning, vattenförbrukning samt avfallshantering. Då en klubb får koll på vilka resurser som används blir det svart på vitt och lättare att ändra rutiner och effektivisera verksamheten (Enell, 2014-04-16; Persson, 2014-04-28). Att jobba med ett miljöledningssystem som är helt anpassat för golfen gör att även vård av naturmark samt bevarande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster finns med på checklistan (Ericsson och Spjuth, 1997; GEO, 2014b). Då GEO kräver mer än miljödiplomet i form av hårdare krav och revision vart tredje år (Strandberg, u.å.) drar jag slutsatsen att GEO leder till större miljömässiga fördelar i längden.

Förutom att klubben och alla människor som vistas på anläggningen kan ta del av och lära sig något om naturen genererar miljöutmärkelsen även marknadsmässiga fördelar i form av good-will till kommun och lokalbefolkning som inte spelar golf (Wallberg, 2014-04-15). Genom att ta reda på vilka djur- och växtarter som finns på och runt golfbanan, och om detta sedan marknadsförs på ett bra sätt, kan man locka till sig andra än golfspelare till klubben. På så sätt öppnar man upp verksamheten för allmänheten och bidrar till att gamla fördomar om gödnings- och bekämpningsmedelsanvändning slås sönder (Gange et al., 2003; Strandberg et al., 2013; Persson, 2014-04-28).

5.3.2 GEO – snäppet vassare

Sättet som GEO rapporterar information och data helt öppet via sin hemsida är unikt och gör att trovärdigheten för golfens miljöarbete över hela världen stärks. GEO:s hemsida blir tack vare alla

certifieringsrapporter en enorm kunskapsbank med bra exempel på hur klubbar runt om i världen har lyckats med miljöarbetet på sina anläggningar. Certifieringsrapporten är inte bara användbar på GEO:s hemsida, den innehåller värdefull information som påvisar att en golfklubbs goda miljöarbete håller internationell standard. Detta kan med stor fördel användas i marknadsföringssyfte och dialog med myndigheter samt allmänheten (Strandberg, u.å.). GEO-certifieringen hjälper inte bara verksamheten som sådan att få koll på vad som används och när, den gör att klubben sparar in pengar och ökar den ekologiska medvetenheten hos både personal, spelare och allmänhet.

GEO-certifieringen är miljöcertifieringssystemet som golfporten har väntat på. Det är transparent, lätthanterligt och kostnadseffektivt jämfört med andra ledningssystem som inte är anpassade till golfen (Smith och Wood, 2013). GEO är dock inte allt som krävs för att minska en golfklubbs negativa miljöpåverkan. Det krävs engagerade personer som driver miljöfrågorna framåt så att de prioriteras på dagordningen. Utan en vilja från personalen på klubbarna kommer ingenting att hända (Persson, 2014-04-28).

5.4 Att utforma en miljöplan

Under examensarbetet fick jag insyn i den problematik som svenska golfklubbar ställs inför då de vill börja jobba med anläggningens miljöfrågor på ett strukturerat sätt. SGF:s kriterier för de 15 delområdena var krångliga att förstå och de var dessutom svåra att hitta på SGF:s hemsida. GEO:s kriterier är jämfört med SGF:s reducerade till sex områden vilka är mer greppbara och lätta att förstå. Dock kräver GEO mer än SGF:s miljödiplom och därför kan det upplevas problematiskt och komplicerat för personalen. Det gör i sin tur att de känner sig otillräckliga och inte vet var de ska börja. Fallstudien med Söderåsens Golfklubb konfirmerade detta. Jag drar därför slutsatsen, tillsammans med åsikterna som genererades under intervjuerna med nyckelpersoner, att det är precis detta kunskapsglapp som gör att inte fler svenska klubbar har tilldelats miljödiplomet och GEO.

Jag bestämde att utforma Söderåsens GK miljöplan efter GEO:s kriterier då de överlappar och tar upp allt som behövs för ett miljödiplom. Anledningen till detta är för att Söderåsens GK, efter att de har tilldelats miljödiplomet, önskar fortsätta mot en GEO-certifiering om det inte är alldeles för svårt att uppnå. Söderåsens GK har nu en tydlig och pedagogisk miljöplan där jag i åtgärdsplanen valde att först beskriva de sex olika delområdena och sedan varje enskilt område mer i detalj med planerade och genomförda åtgärder. Miljöplanen har allt som behövs för att uppnå båda miljöutmärkelserna.

Att implementera ett konstruktivt miljöarbete på en golfanläggning måste dock ses som en process, det sker inte över en natt utan tar tid. Det krävs att personalen har rätt kunskaper och är insatta i frågor som rör både naturen, samhället och forskningsläget. Det är även viktigt att arbeta med att förändra människors attityder och förutfattade meningar. Att skapa engagemang hos både ledning och medlemmar som leder till förändringar. Viktiga redskap är utbildning, information och rådgivning för att kommunicera ny kunskap (Strandberg, 2005).

5.5 Miljövetenskaplig relevans

Vetenskapliga källor tyder på att golfbanors banområde, effekter från användningen av gödsel och kemiska bekämpningsmedel, inte är en sådan miljöbov som tidigare (Baris et al., 2010; Bierman et al., 2009; Mankin, 2000; Hindahl et al., 2009; Cohen et al., 1999; Haith och Rossi, 2003). Golfklubbar har under lång tid jobbat med utveckling av banområdet och dess skötsel. Insikten av arbetet har gjort att klubbarna överlag inte överanvänder resurser så som gödning och kemiska bekämpningsmedel. Det är inte försvarbart ur ett företagsekonomiskt perspektiv (Enell, 2014-04-16; Persson, 2014-04-28).

Golfbanor har en viktig roll för bevarandet av biologisk mångfald och ekosystemförvaltning (Strandberg et al., 2013). Många golfbanor håller en hög biologisk mångfald, de överträffar till och med mark som är avsedda för naturskyddsområden i många fall (Colding och Folke, 2009). Golfbanor ger

också livsmiljöer för hotade och regionalt sjunkande flora och fauna. På så sätt kan funktionella grupper som utför viktiga ekosystemtjänster stödjas (Gange et al., 2003). Både golfsektorn och ekologer har mycket att vinna genom att kombinera forskningsinsatser för att adaptivt testa och söka vägar för hur befintliga och framtida golfbanor kan bli mer miljöanpassade. Det skulle frambringa nya möjligheter för ett gemensamt samarbete mellan bevarande, restaurering och fritidsintressen (Colding och Folke, 2009; SERF, 2014).

Det är inte bara banområdet på en golfbana som påverkar miljön negativt. En stor del av påverkan kommer från alla lokaler, restaurangen, avfallshantering samt transporter till och från klubben (Strandberg 2005). Att på ett strukturerat sätt jobba med miljöfrågorna på en golfklubb genom ett miljöcertifieringssystem lönar sig både miljömässigt och ekonomiskt (Brorson och Almgren, 2013). Den miljövetenskapliga fördelen är att klubben får kontroll på sin verksamhet och kan på så sätt lättare göra något åt klubbens resursanvändning (Minoli och Smith, 2011; GEO, 2014b).

6. Slutsatser

Frågeställning 1:

- Vilka är de miljö- och marknadsmässiga för- eller nackdelarna av att diplomera miljöarbetet vid en golfklubb enligt svenska och/eller internationella kriterier?

Svenska kriterier: Svenska Golf förbundets miljödiplom

Fördelarna med miljödiplomet är att det miljömässigt hjälper en golfklubb att få grepp om sin verksamhet och vad som behöver åtgärdas. Klubben får kontroll över all användning av resurser, exempelvis elanvändning, vattenförbrukning samt kvantitet av gödning och kemikalier som används. Det är ett naturligt sätt att jobba med miljöfrågor och visa för kommunen hur man arbetar för en bättre miljö. Marknadsmässigt ger miljödiplomet good-will, bra PR och möjlighet till sponsorer.

Nackdelarna med miljödiplomet är att det inte finns något krav på återkommande extern revision och verifiering. Det går därför inte att sätta någon press på att golfklubbarna ska jobba på ett effektivare sätt och för ständig förbättring med miljöarbetet när de väl fått diplommet. Risken finns att miljöarbetet på golfklubbarna stannar upp och att det bara blir ett diplom som hänger på väggen.

Internationella kriterier: GEO-certifiering

Fördelarna, miljömässigt, med GEO är samma som för miljödiplomet men med skillnaden att det är ett mycket större system. Att externa personer utvärderar och reviderar verksamheten ger certifieringen större trovärdighet och att den inte glöms bort. Om en klubb inte sköter sitt miljöarbete blir de av med certifieringen. Marknadsmässiga fördelar är good-will utåt, klubben syns mer i lokaltidning och andra medier. Det ger även bra PR som sträcker sig längre än det lokala perspektivet. Marknadsföringen sträcker sig internationellt vilket leder till att klubben lättare kan få eventuella sponsorer.

Nackdelarna med GEO är att vissa klubbar till en början kan tycka att det är svårt att komma igång med arbetet för att det är mycket uppgifter som ska redovisas. I dagsläget är kunskapen om själva certifieringen inte så utbredd, många vet inte vad den står för, vilket är ett hinder för golfklubbarna.

Frågeställning 2:

- Hur ska en miljöplan utformas på bästa sätt för att underlätta för en golfklubb att förbättra sitt miljöarbete och bli miljödiplomerad/certifierad?

För att lyckas i miljöarbetet ska de mest betydande miljöaspekterna kartläggas och mål för varje delområde sättas upp – något som kräver både kunskaper och engagemang. För att underlätta för en övergång från SGF:s miljödiplom till den internationella miljöcertifieringen GEO bör en klubs åtgärdsplan, som är en del av miljöplanen, struktureras upp efter GEO:s sex kriterier. Som en del i miljödiplomet bör ett krav från SGF vara att klubben registrerar sig på GEO:s hemsida för att inte tappa intresse. Detta motverkar att miljöarbetet stannar upp och att klubben måste fortsätta att hela tiden bli bättre miljömässigt. SGF har ett ansvar att stödja golfklubbarna i landet för ett fortsatt miljöarbete, före och efter ett tilldelat miljödiplom. Stödet hjälper klubbarna att gå vidare mot en GEO-certifiering. Därför måste SGF:s hemsida uppdateras och arbetet från miljödiplom till GEO måste följa en tydlig progression. Stödet borde göra att fler klubbar intresserar sig för miljöfrågorna.

Det lättaste sättet att bli inspirerad till att utforma en miljöplan för en golfklubb är genom att ta del av andra klubbars erfarenheter av miljöarbete. Vid utformandet av Söderåsens GK miljöplan tycker jag att det var svårt att hitta adekvat information och en tydlig modell för hur en miljöplan kan se ut och även hur den bör utformas via SGF:s hemsida. Anledningen till att Söderåsens GK förra miljöpolicy hamnade i skrivbordslådan och inte blev ett levande dokument berodde bland annat på att miljöpolicyn inte blev implementerad.

7. Fortsatta studier

Om mer tid och utrymme hade funnits borde fler golfklubbar intervjuats, gärna några klubbar som bara har miljödiplomet. Detta för att undersöka varför de inte har fortsatt mot en GEO-certifiering. Det vore intressant att se om diplommet bara har hamnat på väggen och om miljöarbetet stannat av eller om de klubbar som har miljödiplomet faktiskt har jobbat vidare med miljöfrågorna på klubben. Det vore även intressant att intervjua alla bankonsulenter inom Svenska Golf förbundet för att höra deras åsikter om klubbarnas miljöarbete inom respektive distrikt.

Det behövs en generell mall från Svenska Golf förbundet som underlättar för svenska golfklubbar att gå från miljödiplom till en GEO-certifiering.

8. Tackord

Tack till alla som har hjälpt mig genomföra detta examensarbete. Ett speciellt tack vill jag framföra till min handledare Torbjörn Brorson på Internationella miljöinstitutet (IIIEE) vid Lunds universitet, Svenska Golf förbundets miljökommitté, Magnus Enell vid Saltsjöbadens Golfklubb, Stig Persson vid Ljunghusens Golfklubb och Mårten Wallberg som är Sveriges enda verifierare för GEO. Stort tack ska även Miljöbron Skåne via Malin Planander och Söderåsens golfklubb ha. Framförallt Patrik Brorsson och Mikael Wintoft på Söderåsens GK då det är tack var dem och deras miljöintresse för golfklubben som gjorde hela denna uppsats möjlig!

9. Referenser

9.1 Muntliga källor

- Edman, Peter, Miljöansvarig för SGF, 2014-04-22
- Enell, Magnus, Ordförande Saltsjöbadens GK miljökommitté, 2014-04-16
- Lifvendahl, Zahrah, Uppsala kommuns miljöförvaltning, 2014-04-22
- Olofsson, Magnus, Greenkeeper på Saltsjöbadens GK, 2014-04-16
- Pettersson, PG, Banägare Hofgårds GK, 2014-04-22
- Persson, Stig, f.d. klubbchef Ljunghusens GK, 2014-04-28
- Strandberg, Maria, Forskningsstiftelsen STERF, 2014-04-22
- Thyselius, Bo, Miljösamordnare Upplands GDF, 2014-04-22
- Wallberg, Mårten, Verifierare för GEO i Sverige, 2014-04-15

9.2 Tryckta och digitala källor

- Andersson, A., Johansson, M., Moberg, F. och Tidåker, P. (2000), Golfsportens miljöpåverkan - Positiva och negativa miljöeffekter av golfbanors anläggning och drift, Faktablad Golfbanor 2000-02-17, Natur och Miljö, Svenska Golfbundet.
- Baris, RD., Cohen SZ., Barnes, NL., Lam, J. och Ma, Q. (2010), Quantitative analysis of over 20 years of golf course monitoring studies, *Environ Toxicol Chem.* 2010 Jun; 29(6):1224-36.
- Bierman, PM., Horgan, BP., Rosen, CJ., Hollman, AB. och Pagliari, PH. (2009), Phosphorus runoff from turfgrass as affected by phosphorus fertilization and clipping management, *J_Environ Qual.* 2009 Dec 30; 39(1):282-92.
- Brorson, T., och Almgren, R. (2013), ISO 14001 – för små och medelstora företag, Stockholm: SIS Förlag.
- Cohen, S., Svrjcek, A., Duborow, T. och Barnes, N.L. (1999), Water quality impacts on golf courses, *Journal of Environmental Quality*, 28, 798–809.
- Colding, J., Lundberg, J., Lundberg, S. och Andersson, E. (2009), Golf courses and wetland fauna, *Ecological Applications*, 19:1481–1491.
- Colding, J. och Folke, C. (2009), The Role of Golf Courses in Biodiversity Conservation and Ecosystem Management, *Ecosystems*, February 2009, Volume 12, Issue 2, pp 191-206.
- Ericsson, B. och Spjuth, T. (1997), Miljöplan - Arbetsbok för klubbens miljöarbete, Svenska Golfbundet.
- Gange, A.C., Lindsay, D.E. och Schofield, J.M. (2003), The ecology of golf courses, pp. 63-68, *Biologist* (2003) 50 (2).
- GEO (2014a), "Action", hämtad: 2014-06-24 från GEO:s hemsida, tillgänglig online: <http://www.golfenvironment.org/vision/action>

- GEO (2014b), "GEO Certified™ Utvärderingskriterier", hämtad: 2014-04-25 från GEO:s hemsida, tillgänglig online: http://www.golfenvironment.org/account/geosa_resources
- GEO (2014c), "Who's involved / Clubs & Courses", hämtad: 2014-05-21 från GEO:s hemsida, tillgänglig online: http://www.golfenvironment.org/directory/p13?ca_province=&category=certified&country=&gb_country=&us_state=
- Haith, D.A. och Rossi, F.S. (2003), Risk Assessment of Pesticide Runoff from Turf, doi:10.2134/jeq2003.4470.
- Hindahl, M.S., Miltner, E.D., Cook, T.W. och Stahnke, G.W. (2009), Surface water quality impacts from golf course fertilizer and pesticide application, *International Turfgrass Society Research Journal*, 11 (2009), pp. 19–30.
- Jordbruksverket (2014), "Direktivet om hållbar användning av bekämpningsmedel", hämtad: 2014-05-24 från Jordbruksverkets hemsida, senast uppdaterad 2014-05-07, tillgänglig online: <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/odling/vaxtskydd/integreratvaxtskydd/direktivetomhallbaranvandningavbekampningsmedel.4.4b2051c513030542a92800011188.html>
- Lidman, H. (2014), "Historik", hämtad: 2014-05-06 från Svenska Golf förbundets hemsida, tillgänglig online: <http://www.golf.se/sgf/om-sgf/statistik/>
- Lindgren, M. (2001), Miljöledning inom golfsporten - En utvärdering och jämförelse av europeiska Committed to Green och Svenska Golf förbundets miljödiplom, Magisteruppsats, STOCKHOLMS UNIVERSITET.
- Mankin, K.R. (2000), An integrated approach for modelling and managing golf course water quality and ecosystem diversity, *Ecological Modelling*, Volume 133, Issue 3, 3 September 2000, Pages 259–267.
- Minoli, D.M. och Smith M.T. (2011), An exploration of golf and voluntary environmental programmes, *Journal of Environmental Planning and Management*, 54:7, 871-889.
- Rice, P.J. och Horgan, B.P. (2011), Nutrient loss with runoff from fairway turf: an evaluation of core cultivation practices and their environmental impact, *Environ Toxicol Chem.* 2011 Nov; 30(11):2473-80.
- SFS 2006:1010, Förordning om växtskyddsmedel, Stockholm, Justitiedepartementet.
- SGF (2014a), "Styrdokument för SGF:s miljökommitté (2011-03-15)", hämtad: 2014-04-07 från SGF:s hemsida, tillgänglig online: <http://www.golf.se/SGF/Miljo/Styrgrupp/>
- SGF (2014c), "Miljödiplom", hämtad: 2014-04-07 från SGF:s hemsida, tillgänglig online: <http://www.golf.se/SGF/Miljo/Golfanlaggningen/Miljodiplom/>
- SGF (2014d), "GEO Certification", hämtad: 2014-04-07 från SGF:s hemsida, tillgänglig online: <http://www.golf.seSGF/Miljo/Golfanlaggningen/GEO-Certification/>
- SGF (2014e), "Miljölagstiftningen", hämtad: 2014-05-20 från SGF:s hemsida, tillgänglig online: <http://www.golf.seSGF/Miljo/Golfanlaggningen/Miljolakstifningen/>
- SGF (2014f), "STERF:s årsbok", hämtad: 2014-06-24 från SGF:s hemsida, tillgänglig online: <http://www.golf.se/SGF/Bana/STERFs-arsbok/>
- SGF (u.å), Miljöpärm för golfbaneskötsel, Informations- och blankettmaterial, hämtad: 2014-06-24 från SGF:s hemsida, tillgänglig online: <http://www.golf.se/Global/SGF/Miljo/Checklista-egentillsyn.pdf>

- Smith, J. och Wood, M. (2013), Sustainable Golf Development; Creating a Positive Legacy, hämtad: 2014-05-15 från GEO:s hemsida, tillgänglig online: [http://www.golfenvironment.org/assets/0000/1735/Sustainable Golf Development Emgl ish 29 08 13.pdf](http://www.golfenvironment.org/assets/0000/1735/Sustainable_Golf_Development_English_29_08_13.pdf)
- Statens naturvårdsverks föreskrifter om spridning av kemiska bekämpningsmedel (SNFS 1997:2)
- STERF (2014), "Research and development yearbook 2013", hämtad: 2014-05-13 från STERF:s hemsida, tillgänglig online: http://sterf.golf.se/dynamaster/file_archive/140414/228d68451cc4dbdf5c97ce724dc04646/sterf%20yearbook%202013%20kompr.pdf
- Strandberg, M. (2005), Svenska Golf förbundets Miljövision och strategi, tillgänglig online: <http://www.golf.se/Global/SGF/Miljo/Miljovision.pdf>
- Strandberg, M. (2011), Multifunktionella golfanläggningar – En outnyttjad resurs, STERF.
- Strandberg, M., Schmidt, K., Dahl Jensen, A.M., Wettemark, C., Sarlov Herlin, I., Caspersen, O.H. och Petersen, T.K. (2013), Forsknings- och utvecklingsprogram inom multifunktionella golfanläggningar, STERF.
- Strandberg, M. (2014a), "Det miljövänliga klubbhuset sparar pengar", hämtad: 2014-05-24 från SGF:s hemsida, tillgänglig online: [http://www.golf.se/Media/Golf-Affarer1/Gronnytta/Det-miljövänliga-klubbhuset-sparar-pengar/](http://www.golf.se/Media/Golf-Affarer1/Gronnytta/Det-miljovanliga-klubbhuset-sparar-pengar/)
- Strandberg, M. (2014b), "Tre steg till lönsamt miljöarbete", hämtad: 2014-05-24 från SGF:s hemsida, tillgänglig online: <http://www.golf.se/SGF/Media/Golf-Affarer1/Gronnytta/Tre-steg-till-lonsamt-miljoarbete/>
- Strandberg, M. (u.å.), Miljöcertifiering är inte en lyx för goda tider, Golf Environment Organisation, tillgänglig online: <http://www.golf.se/Global/SGF/Miljo/GEOcertifiering.pdf>
- Warren, B. (2009a, 21 maj), "GEO Website goes live at BMW PGA Championship 2009", Press information, tillgänglig online: <http://www.golf.se/Global/SGF/Miljo/GEO-pressmeddelande-SiteLaunchBMW.pdf>
- Warren, B. (2009b, 3 juni), "GEO Certification: Sweden leads industry change", Press information, tillgänglig online: <http://www.golf.se/Global/SGF/Miljo/GEO-pressmeddelande-Certification-Sweden.pdf>

10. Appendix

10.1 Bilaga 1: Intervjufrågor

4.4.5 Intervjufrågor till Svenska Golf förbundets miljökommitté

1. Kan ni berätta lite kort om miljökommitténs roll inom Svenska Golf förbundet?
2. Vad är miljökommitténs mål inom svensk golf?
3. Vilka är era roller?
4. Varför är det viktigt för golfklubbar att aktivt arbeta med miljöfrågor?
5. Vad vinner klubbarna på att jobba med miljöfrågor?
6. Hur tycker ni att attityden och intresset till miljöfrågor ser ut hos golfklubbar överlag?
7. Hur har det historiskt sett ut i Sverige?
8. Är det någon skillnad mellan svenska klubbar och klubbar i andra länder?
9. Hur effektivt är SGF:s miljödiplom?
10. Vad anser ni är positivt och negativt med miljödiplomet?
11. Borde miljödiplomet göras om på något sätt?
12. Varför finns det ingen uppföljning och efterkontroll i miljödiplomet?
13. I Sverige, ser ni någon skillnad i attityd/intresse till SGF:s miljödiplom och GEO?
14. Varför använder man inte ISO 14001 inom golfen?
15. Vilka är de största skillnaderna mellan miljödiplomet, GEO och ISO 14001?
16. Hur mycket tid och pengar brukar det kosta för att bli diplomerad?
17. Är intresset till miljöcertifieringar inom golfen större i Sverige än i andra länder?
18. Kan intresset hos svenska golfklubbar öka? Hur ska fler klubbar vilja jobba mot diplommet och GEO?
19. Många vet inte vad GEO-certifieringen är, hur ska det åtgärdas?
20. Vad kan SGF göra för att få upp miljöfrågorna på agendan hos svenska golfklubbar?
21. Går det att göra hemsidan tydligare för att fånga klubbarnas intresse? (tydligare röd tråd från diplom till GEO?)

22. När uppdaterade ni miljöfliken på hemsidan sist? Är det mycket gammalt material som ligger uppe? (Det saknas info om vad som hänt de senaste tre åren)
23. Hur stöttar ni de klubbar som har uppnått en GEO-certifiering?
24. Vilken/vilka är golfindustrins största utmaningar inom miljöområdet?
25. Hur tror ni att framtiden kommer se ut?
26. Vilka är de miljö- och marknadsmässiga **fördelarna/nackdelarna** med att diplomera miljöarbetet vid en golfklubb enligt **svenska** kriterier?
27. Vilka är de miljö- och marknadsmässiga **fördelarna/nackdelarna** med att diplomera miljöarbetet vid en golfklubb enligt **internationella** kriterier?

4.4.5 Intervjufrågor till Sveriges verifierare för GEO

1. Kan du berätta lite kort om din roll inom GEO och hur du hamnade där?
2. Varför är det viktigt för golfklubbar att aktivt arbeta med miljöfrågor?
3. Vad vinner klubbarna på att jobba med miljöfrågor?
4. Hur tycker du att attityden och intresset till GEO ser ut hos golfklubbar överlag?
5. Är det någon skillnad mellan svenska klubbar och klubbar i andra länder?
6. I Sverige, ser du någon skillnad i attityd/intresse till svenska certifieringar som SGF:s miljödiplom kontra internationella GEO?
7. Varför använder man inte ISO 14001 inom golfen?
8. Vilka är de största skillnaderna mellan miljödiplomet, GEO och ISO 14001?
9. Hur mycket tid och pengar brukar det kosta för att bli diplomerad?
10. Är intresset till miljöcertifieringar inom golfen större i Sverige än i andra länder?
11. Kan intresset hos svenska golfklubbar öka? Hur ska fler klubbar vilja jobba med dessa frågor?
12. Vilken certifiering/diplom är lättast att uppnå för en svensk golfklubb som startar från noll och vill börja jobba med miljöfrågor?
13. Vilka är de miljö- och marknadsmässiga **fördelarna/nackdelarna** med att diplomera miljöarbetet vid en golfklubb enligt **svenska** kriterier?
14. Vilka är de miljö- och marknadsmässiga **fördelarna/nackdelarna** med att diplomera miljöarbetet vid en golfklubb enligt **internationella** kriterier?
15. Vilken/vilka är golfindustrins största utmaningar inom miljöområdet?
16. Hur tror du att framtiden kommer se ut?

17. Har du något tips till mig hur jag ska lägga upp arbetet på Söderåsens GK?

4.4.5 Intervjufrågor till Saltsjöbadens GK

1. Kan du berätta lite kort om din roll på Saltsjöbadens GK?
2. När och varför beslutade Saltsjöbadens GK att börja jobba med miljöfrågor?
3. Vad har skett sedan dess?
4. Varför, anser du, är det viktigt för golfklubbar att aktivt arbeta med miljöfrågor?
5. Vad vinner klubbarna på att jobba med miljöfrågor?
6. Hur tycker du att attityden och intresset till GEO ser ut hos golfklubbar överlag?
7. Är det någon skillnad mellan svenska klubbar och klubbar i andra länder?
8. I Sverige, ser du någon skillnad i attityd/intresse till SGF:s miljödiplom kontra internationella GEO?
9. Varför använder man inte ISO 14001 inom golfen?
10. Vilka är de största skillnaderna mellan miljödiplomet, GEO och ISO 14001?
11. Hur mycket tid och pengar brukar det kosta för att bli diplomerad?
12. Är intresset till miljöcertifieringar inom golfen större i Sverige än i andra länder?
13. Kan intresset hos svenska golfklubbar öka? Hur ska fler klubbar vilja jobba med dessa frågor?
14. Vilka är de miljö- och marknadsmässiga **fördelarna/nackdelarna** med att diplomera miljöarbetet vid en golfklubb enligt **svenska** kriterier?
15. Vilka är de miljö- och marknadsmässiga **fördelarna/nackdelarna** med att diplomera miljöarbetet vid en golfklubb enligt **internationella** kriterier?
16. Vilken/vilka är golfindustrins största utmaningar inom miljöområdet?
17. Hur tror du att framtiden kommer se ut?
18. Har du något tips till mig hur jag ska lägga upp arbetet på Söderåsens GK?

4.4.5 Intervjufrågor till Ljunghusens GK

1. Kan du berätta lite kort om din roll på Ljunghusens GK?
2. När och varför beslutade Ljunghusens GK att börja jobba med miljöfrågor?
3. Vad har skett sedan dess?

4. Varför, anser du, är det viktigt för golfklubbar att aktivt arbeta med miljöfrågor?
5. Vad vinner klubbarna på att jobba med miljöfrågor?
6. Hur tycker du att attityden och intresset till GEO ser ut hos golfklubbar överlag?
7. Är det någon skillnad mellan svenska klubbar och klubbar i andra länder?
8. I Sverige, ser du någon skillnad i attityd/intresse till SGF:s miljödiplom kontra internationella GEO?
9. Varför använder man inte ISO 14001 inom golfen?
10. Vilka är de största skillnaderna mellan miljödiplomet, GEO och ISO 14001?
11. Hur mycket tid och pengar brukar det kosta för att bli diplomerad?
12. Är intresset till miljöcertifieringar inom golfen större i Sverige än i andra länder?
13. Kan intresset hos svenska golfklubbar öka? Hur ska fler klubbar vilja jobba med dessa frågor?
14. Vilka är de miljö- och marknadsmässiga **fördelarna/nackdelarna** med att diplomera miljöarbetet vid en golfklubb enligt **svenska** kriterier?
15. Vilka är de miljö- och marknadsmässiga **fördelarna/nackdelarna** med att diplomera miljöarbetet vid en golfklubb enligt **internationella** kriterier?
16. Vilken/vilka är golfindustrins största utmaningar inom miljöområdet?
17. Hur tror du att framtiden kommer se ut?
18. Har du något tips till mig hur jag ska lägga upp arbetet på Söderåsens GK?

10.2 Bilaga 2: Söderåsens GK miljöplan 2014/2015

Söderåsens GK Miljöplan 2014/2015

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING.....	3
MILJÖPOLICY.....	4
MÅLSÄTTNING.....	5
ÅTGÄRDSPLAN.....	6
<i>Natur</i>	7
<i>Vatten</i>	8
<i>Energi</i>	9
<i>Försörjningskedjan (inköp/transport)</i>	10
<i>Föroreningskontroll (utsläppskontroll)</i>	12
<i>Samhället i övrigt</i>	14
UPPFÖLJNING/UTVÄRDERING.....	16
Svenska Golfförbundets miljödiplom & GEO-certifiering.....	17

INLEDNING

Alla i samhället har ett ansvar att medverka till en allmänt bättre miljö genom att följa gällande lagstiftning från svensk stat, EU och även internationellt. Detta ansvar har även golfanläggningar. Genom att aktivt arbeta för att minska energi- och resursanvändningen, ha ett genomgående kretsloppstänk samt öka den biologiska mångfalden på och runt omkring anläggningen kan golfklubbar bidra till att nationella miljö kvalitetsmål uppnås samt att den lokala miljön förbättras. För att lyckas i arbetet krävs delaktighet från alla som vistas på anläggningen men framförallt måste miljövisionen vara starkt förankrat hos styrelsen och personalen som har golfanläggningen som arbetsplats. Delaktigheten skall ge en ökad medvetenhet och leda till en attitydförändring inom miljöområdet.

Att bedriva verksamheten med mesta möjliga miljöhänsyn betyder inte att arbetssättet radikalt behöver förändras på Söderåsens Golfklubb. Det handlar främst om att arbetet skall bedrivas med lite eftertanke, god planering, regelbunden dokumentering och noggrann uppföljning.

Miljöplanens syfte är att vara ett dynamiskt och positivt hjälpmedel för att klubben ska kunna organisera miljöarbetet. Den belyser stora delar av verksamheten och vad som behöver åtgärdas inom varje delområde. Miljökommitténs roll är att se till att miljöplanen uppdateras varje år och hålls aktuell. Miljökommittén består av klubbens ordförande, klubbchefen, en person ur styrelsen, banchefen samt en aktiv klubbmedlem. För att lyckas i miljöarbetet på anläggningen är det viktigt att miljöplanen även utvecklas och förankras i samförstånd med klubbens medlemmar. Den färdiga miljöplanen skall därför antas av klubbens årsmöte.

Översiktskarta över Söderåsens Golfklubb

SÖDERÅSENS GOLFKLUBBS MILJÖPOLICY

MILJÖVISION

I all sin verksamhet skall Söderåsens golfklubb arbeta för att bli en del av ett hållbart och miljövänligt samhälle. Miljövisionen och miljöarbetet på anläggningen följer Svenska Golf förbundets riktlinjer. Genom att aktivt arbeta med ett resursbevarande tankesätt ska verksamheten gagna den biologiska mångfalden i det gamla kulturlandskapet samt arbeta för att minska sin negativa miljöpåverkan. Söderåsens Golfklubbs miljövision bygger på riktlinjer från SGF:s miljökommitté och lyder:

"Söderåsens Golfklubbs miljövision är att tillhandahålla en golfanläggning av hög standard, garantera ett hållbart nyttjande av naturresurser samt att bidra till en hälsosam miljö."

STRATEGI

Åtgärderna i Söderåsens GK miljöplan vilar på miljöpolicyens fyra grundpelare:

- God hushållning med resurser med stöd av bästa möjliga skötselrutiner för bana, klubbhus och därtill hörande verksamheter gör det möjligt att minimera negativ miljöpåverkan samt optimera användandet av naturresurser och energi.
- Efterlevnad av lagar och förordningar så att verksamheten ansluter till och stämmer överens med lokala, nationella och övriga bestämmelser.
- Bevarande av biologisk mångfald. Varsamhet med bäckar och vatten för att på så vis bevara, och till och med öka, golfbanans ekologiska potential.
- Kommunikation och utbildning i syfte att vår policy och arbetssätt uppfattas på ett positivt sätt av anställda, medlemmar, gäster och allmänhet. Lämplig utbildning och information ges till anställda och förtroendevalda.

Med denna miljöförklaring uttalar medlemmar och medarbetare på Söderåsens GK sitt engagemang i att hjälpa till med att utveckla klubbens miljöarbete och bevara vår fina miljö. Vi hävdar samtidigt att för att få ut det mesta av idrotten golf, tillsammans med ett allmänt mänskligt välbefinnande krävs hänsyn och respekt för de miljö-, natur- och landskapsvärden som klubben har att svara för. För alla som arbetar för klubben är målet ett arbete i harmoni med naturen och med ett förståndigt utnyttjande av naturresurserna.

MÅLSÄTTNING

Styrelsens uttalade målsättning är att skapa kontinuitet i miljöarbetet genom att fortlöpande se över dagsläget, hitta områden med förbättringspotential och komma överens om nåbara mål. Under år 2014 är målet att tillsätta en miljökommitté, godkänna den nya miljöpolicyen under årsmötet och implementera miljöplanen. Målet under år 2014/2015 är att Söderåsens GK ska bli tilldelade Svenska Golf förbundets miljödiplom och att klubben ska registreras på GEO:s hemsida. Inom tre år från att SGF:s miljödiplom tilldelats är målet att uppnå en GEO-certifiering.

I. Svenska Golf förbundets Miljödiplom

Lovisa Bohman, student vid Lunds universitet, upprättar en miljöpolicy samt miljöplan för år 2014/2015 i samråd med klubbchef Patrik Brorsson och banchef Mikael Wintoft. Denna miljöplan ska efter att den antas vid klubbens årsmöte i november 2014 leda till att klubben tilldelas SGF:s miljödiplom.

II. GEO-certifiering

Målet är att senast tre år efter tilldelningen av SGF:s miljödiplom inneha en GEO-certifiering.

ÅTGÄRDSPLAN

För att lyckas i miljöarbetet har de mest betydande miljöaspekterna kartlagts och mål för varje delområde satts upp. För att underlätta för en övergång från SGF:s miljödiplom till den internationella miljöcertifieringen GEO har åtgärdsplanen lagts upp efter GEO:s sex kriterier enligt nedan.

NATUR

Stora grönområden innehåller ofta många habitat. Alla golfanläggningar bör bidra till skydd och förbättring av ekosystemen och till att underhålla ett friskt och levande landskap

VATTEN

Vatten är en av de kritiska förvaltningsfrågorna för golfanläggningar. Oavsett plats och klimat är det viktigt att demonstrera ett ansvarfullt förhållningssätt för vattenförvaltningen när det gäller konsumtionen och kvaliteten.

ENERGI

För att fungera effektivt och minimera klimatpåverkan, ska golfanläggningarna demonstrera att de diversifierar sin energiförsörjning och arbetar för att maximera effektiviteten.

FÖRSÖRJNINGSKEDJAN (Inköp/transport)

Alla golfanläggningar kan använda sin köpkraft för att förbättra hållbarheten i sina försörjningskedjor. Genom att uttrycka sina preferenser för mer hållbara material och leverantörer, kan de positiva sociala och miljömässiga fördelarna väsentligt mångfaldigas. Detta är även en viktig del av golfens ledarroll bland lokala affärsrörelser och samhällsgrupper.

FÖRORENINGSKONTROLL (utsläppskontroll)

Golfbanor har potential att förbättra kvaliteten på luften, vattnet och jorden. Att ha kontroll på hantering av avloppsvatten, farliga ämnen och föroreningsförebyggande åtgärder är avgörande delar för att trygga miljökvaliteten.

Samhället i övrigt

Golfanläggningar för samman människor och verksamheter i samhället, samt tillhandahåller en viktig länk mellan människor och deras lokala miljö. Golfanläggningar kan tillhandahålla värdefulla socio-ekonomiska och miljömässiga fördelar och agera som förespråkare för hållbarhet.

NATUR

BESKRIVNING

Söderåsens Golfklubb består av en 18-hålsbana samt en korthålsbana som omfattar 6 hål. Golfklubbens totala areal är ca 55 hektar varav greener utgör 1 hektar plus 500 m² korthålsbana (baserad) och ca 7 950 m². Den totala arealen tillhör golfklubben.

VATTEN

BESKRIVNING

På Söderåsens Golfklubb avvattnas/dräneras till damm på hål 10. För att hålla vår golfbana i trim krävs stora mängder vatten. Normalbehovet för en 18-hålsbana är enligt Svenska Golfbundet 20 000-25 000 m³ per år. Så stora uttag av vatten är inte bara krävande ur vattenresurssynpunkt utan även ur energisynpunkt. I klubbhusområdet och maskinhallen används vatten från borra. För bevattningsändamål på banområdet används vattnet från Boserupsbäcken. Total vattenmängd som används årligen är ca 10000-20000m³ under högsäsong. Mätning av vattenförbrukningen på banområdet finns och uppmätt förbrukning 2013 var 17000 m³. Total bevattnad yta är cirka 12 hektar. Den totala vattenförbrukningen för bevattning av fairway, greener och tees är uppskattningsvis ca 20 000 m³ årligen. För att begränsa vattenkonsumtionen arbetar vi med att vid nyanläggning så med för området passande grässorter som kräver begränsade mängder vatten och näring samt har god sjukdomsresistens. Vi ser även till att bevattningsspridare monteras med styrning, är justerbara samt använder delcirkelspridare där så är lämpligt.

DETTA HAR VI GJORT

Utfört en intern kontroll av att verksamheten så att lagar och krav ur miljösynpunkt följs. Upprättat ett skyddsavstånd på 6 m mellan green och dammar på hål 2 och hål15 för att minimera näringsläckage till vattnet vid sprutning med gödning och bekämpningsmedel. Tagit vattenprover vid inlopp samt utlopp på hål 3 och11 för analys av vattnet i bäcken med avseende på fosfor, kväve och pH-värde.

VI PLANERAR UNDER 2014/2015 ATT:

- Skapa en spolplatta för rengöring av maskiner med oljeavskiljare och nivåalarm.
- Flera gånger per år ta prover och analysera vattnet i bäcken med avseende på fosfor, kväve och pH-värde.
- Undersöka möjligheten till annan skötsel än nuvarande klippning av dammarna för att minska igenväxningen.
- Tillhandahålla ingångsvärden för total årlig vattenförbrukning, uppdelat på olika förvaltningsområden (klubbhus, golfbana, maskinhall).

ENERGI

BESKRIVNING

Att hushålla med energin är något som klubben prioriterar. Vinsterna med att minimera energiförbrukningen är dubbla. Dels är det viktigt att ur perspektivet klimatpåverkan att minska utsläppen av växthusgaser, dels kan utgifterna för t.ex. elanvändningen minska. I dag är den totala elförbrukningen (.....) kWh/år (klubbhus, maskinhall och bevattningsanläggning). Vi förbrukar (.....) liter bensin och 14 000 liter diesel årligen. Vi inser att det finns flera områden där energiförbrukningen skulle kunna minska. Det kan handla om allt i från att hitta bra rutiner för att stänga datautrustning och använda armaturer med lågenergilampor, till att köra bevattningsanläggningen på ett optimalt sätt.

DETTA HAR VI GJORT

Genomfört en energideklaration, bytt till miljövänliga drivmedel, installerat rörelsestyrda strömbrytare där det varit möjligt och angett det totala antalet driftsfordon som ägs och förfogas över.

VI PLANERAR UNDER 2014/2015 ATT:

- Dokumentera energiåtgången för uppvärmning och bevattningsanläggningen.
- Installera två stycken värmepumpar i klubbhuset.
- Inköp av miljövänliga produkter.
- Utredda möjligheter till installation av solceller/fångare för att minska energiåtgången för bl.a. våra transportfordon och för uppvärmning av vatten.

FÖRSÖRJNINGSKEDJAN (Inköp/transport)

BESKRIVNING

Genom att ha med miljöaspekter redan vid upphandling, inköp och avfallshandling av olika varor och tjänster har vi skapat förutsättningar för ett bättre miljöarbete. Avfall uppkommer vid övningsområdet, vid klubbhuset och ute på banan. Vid verksamheten i maskinhallen uppkommer både vanligt avfall och miljöfarligt avfall. Idag källsorteras glas, metall, kartong och plastavfall från restaurangen, miljöfarligt avfall främst från verkstaden. Övrigt avfall går som brännbart och lämnas i uppsamlingskärl anvisade av kommunen. Det vore önskvärt om fler komponenter kunde sorteras ut från det nu sammanblandade avfallet. Det rör sig främst om källsortering av papper, glas, plast och metall. Som ett första steg ska avfallsentreprenörer kontaktas för diskussion om förändringsmöjligheter och kostnadsbild. Klubbens behov av inköp fördelar sig i huvudsak enligt följande:

Inköpsansvar för olika delar av verksamheten	
KANSLI/ADM. & GOLFSHOP	Investering i nya kontorsmaskiner och utrustning. Förbrukningsmaterial.
BANSKÖTSEL	Förbrukningsmateriel såsom drivmedel, oljor och reservdelar. Reparation och underhåll av maskinparken. Investering i nya maskiner och utrustning.
FASTIGHETER	Energinköp. Reparation och underhåll.
RESTAURANGEN	Investering i nya maskiner och ny utrustning.
SHOPEN	Inköp av golfutrustning m.m.

DETTA HAR VI GJORT

Klubben har en avfallsstation vid maskinhallen med olika kärl för glas, plast, metall, kartong samt ett avskilt skåp för farligt avfall. Utöver detta finns en container för övrigt (brännbart) avfall. Temperaturen i shopen och restaurang är under vinterhalvåret nedställd. Kontor och reception använder miljömärkt kopieringspapper. Underlag för årsmöte och kallelser går gj med separat post utan med e-post. Tomma tonerkassetter lämnas tillbaka till leverantören. Farligt avfall lämnas till allmän avfallsmottagning (batterier). Det finns rutiner för hanteringen av farligt avfall.

VI PLANERAR UNDER 2014/2015 ATT:

- En etisk och miljövänlig inköpspolicy ska upprättas och implementeras.

FÖRORENINGSKONTROLL (utsläppskontroll)

BESKRIVNING

För att vårda vattenkvaliteten gäller att minimera utsläppen av näringsämnen. För att optimera gödsel användningen arbetar vi fortlöpande med att revidera våra gödselplaner. För att öka precisionen vid spridningen används en s.k. spruttruck. Vidare minimerar vi användandet av bekämpningsmedel. Alternativa metoder, såsom biologiska och mekaniska, övervägs alltid för att ta hand om svampangrepp eller icke önskvärd vegetation. När kemikalier ändå används, anmäls förfarandet till kommunen och Statens Naturvårdsverks förordning, 1997:2, om spridning av kemiska bekämpningsmedel följs. Det handlar bland annat om att hålla skydds zoner kring vattendrag, att använda rätt utrustning och att dokumentera åtgärderna. Den negativa miljöpåverkan vid grönyteskötseln är utsläppen av näringsämnen till vatten vid gödsling, samt användningen av kemiska bekämpningsmedel. Det största problemet med gödsling är att en del av den tillförda näringen riskerar att lakas ut av regnvatten och konstbevattning. Genom att tillföra näring i små och täta givor som gräset konsumerar direkt minskar också risken för näringsläckage.

Skötselplanen visar mängden växtnäringsämnen som påföres de olika ytorna under en växtsäsong. Eftersom gräsklipp på fairway får vara kvar bortföres ingen näring och därför behöver endast små mängder tillföras.

Ständigt återkommande klippning och intensiv användning av greenerna innebär en ökad risk för sjukdomsangrepp. För att minimera denna risk används växtskyddsmedel t.ex. mot mögelsvampar. Växtskyddsmedel riskerar liksom näringen att lakas ut och därmed spridas till omgivande mark, ytvatten och grundvatten. Under viss typ av väderlek uppstår lätt snömögelangrepp. Stora insatser har gjorts för att förhindra detta.

Växtnäringsstillförsel, kg/100m² 2013

	N = kväve	P = fosfor	K = kalium
Fairway	0,99	0,23	0,58
Greener	2,31	0,83	3,65
Tees	1,0	-	2,95
Totalmängd	4,3	1,06	7,18

DETTA HAR VI GJORT

Greenerna luftas och påförs dressmaterial (sand) i syfte att förbättra växtbädden och få ett starkare gräs. Endast av kemikalieinspektionen godkända växtskyddsmedel användes. Sprutförarna har godkänd utbildning och behörighet. Alla bekämpningsmedel är förvarade i låst utrymme. Årlig genomgång och städning i förrådet för växtskyddsmedel. Vi undviker inköp av sådana kemiska produkter som kan ersättas med mindre farliga då de fungerar bra till en rimlig kostnad. Rutiner finns för att tillvarata och avlämna speciellt miljöfarliga ämnen ex. oljor. Varuinformationsblad finns tillgängliga vid inköp av kemiska ämnen och produkter. Vi har upprättat en förteckning över kemiska ämnen samt anpassat behandlingen på hösten i syfte att stärka gräset och förhindra snömögel. Vi håller en förteckning över alla farliga ämnen. Vi uppfyller alla juridiska bestämmelser för förvaring, hantering och säkert omhändertagande av farliga ämnen.

VI PLANERAR UNDER 2014/2015 ATT:

- Ytterligare anpassa användning av kemikalier till de faktiska behoven.
- Byta ut transportfordon till mer miljöanpassade - el är möjligt.
- För att bibehålla och ytterligare förbättra vattenkvaliteten i bäcken inom golfbaneområdet skall gödsling intill denna även i fortsättningen undvikas.
- Ytterligare begränsa tillförsel av näring till fairway då vattnet är näringsrikt.
- Skötselprogrammet skall uppdateras årligen efter resultat av tagna markprover.
- Av skötselplanen framgår att det ständigt pågår ett arbete att förbättra gräset. Vid hjälpsådd ersätter vi med förädlat vitgrö och anpassar skötseln därefter.
- Utföra visuell, biologisk och kemisk provtagning av vattenkvaliteten med regelbundna intervaller.

Samhället i övrigt

BESKRIVNING

För att skapa förståelse, acceptans och återkoppling för miljöarbetet, krävs att detta görs känt för medlemmar, gäster, personal och allmänhet. Miljöarbetet som pågår på anläggningen redovisas i detta dokument som ständigt ska uppdateras. Miljöarbetet ska redovisas årligen vid medlemsmötet på våren.

Information rörande speciella skötselåtgärder delges berörda och anslås fortlöpande. Handlingar rörande miljön såväl som andra skötselplaner från styrelsen och bankommittén, är öppna dokument, tillgängliga för alla. Vi har fortlöpande kontakt med kommunens berörda nämnder och tjänstemän.

Alla som arbetar för klubben, personal och förtroendevalda, ska ges både grundläggande och yrkesspecifik utbildning för att på bästa sätt kunna nå målen i vår miljöpolicy. Speciell uppmärksamhet kommer att ägnas åt genomförandet av EU-direktivet om Integrerat växtskydd.

DETTA HAR VI GJORT

Hålla ett register över hel- och deltidsmedarbetare, inklusive alla medarbetares roller och ansvar. Inte ha några rättsliga tvister som påverkar anläggningen eller konflikter med myndigheter som är kopplade till anläggningen eller relaterade affärsaktiviteter.

VI PLANERAR UNDER 2014/2015 ATT:

- Informera medlemmar, gäster och anställda om den nya miljöplanen och klubbens miljöpolicy genom hemsidan och i nyhetsbrev.
- Föra upp miljöarbetet som en stående punkt på styrelsens dagordning.
- Påbörja samarbete med kommunen och andra organisationer.
- Ha en miljöarbetsgrupp som innefattar nyckelpersoner i klubbens personal, frivilliga och externa rådgivare.
- Hålla ett register över ev. historiska, kulturella eller arkeologiska objekt som finns på anläggningen.
- Påvisa intern kommunikation relaterad till miljö-, samhälls- och hållbarhetsfrågor.

- Påvisa formell och informell miljöutbildning av medarbetare.
- Påvisa åtgärder som vidtagits för att tillhandahålla exempel på multifunktionell anläggning ex alternativ markanvändning, markåtkomst eller andra fritidsmöjligheter för övriga samhället på anläggningen.
- Stimulera kommittéerna att föra upp miljöaspekterna som en stående punkt på dagordningen.

Fördelning av miljöansvar vid Söderåsens GK	
Huvudansvarig	Klubbens ordförande
Ansvarig för att driva miljöfrågorna	Miljökommittén
Delansvariga	
Varje kommitté	En miljöansvarig
Miljörevision	Klubbchef, Bana/anläggning, Miljöansvarig
Delaktighet	Klubbchef, Kanslist
Inköp	Klubbchef, Kanslist
Kontor	Klubbchef, Kanslist
Golfshop	Klubbchef, Kanslist
Fastigheter	Bana/anläggning
Avfallshantering	Bana/anläggning
Energil användning	Bana/anläggning
Mark	Bana/anläggning
Växtnåring	Bana/anläggning
Vattenvård	Bana/anläggning
Naturvård	Bana/anläggning
(Restaurang	Restaurangchefen)

UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

Miljöplanen följs upp varje år efter säsongens slut (~ oktober). Genomförda åtgärder flyttas till "Detta har vi gjort". Kvarstående och nya åtgärder beskrivs under "Vi planerar under 20xx att:"

Efter att miljöplanen har utvärderats och uppdaterats skall en miljörapport göras för året som gått och skickas in till kommunen.

Svenska Golf förbundets miljödiplom & GEO-certifiering

I. Svenska Golf förbundets miljödiplom

Svenska Golf förbundets miljödiplom har funnits sedan år 1999. Syftet med diplomaten är att stimulera golfklubbar att aktivt arbeta med miljöfrågor inom de 15 områdena: delaktighet, inköpsrutiner, källsortering, kommunikation, energianvändning, markbyggnad, förebyggande av gräskador, växtnäringstillförsel, vattenvård/ användning, vård av banans naturmarker, fastigheter, kontor/administration, restaurang, shop, samt miljörevision. Miljödiplomet syftar även till att stimulera ett aktivt deltagande hos klubbens medlemmar samt visa omvärlden att golfbanor kan vara en tillgång för natur och miljö. Det kostar ingenting att ansöka eller bli tilldelad SGF:s miljödiplom. När man väl har blivit tilldelad miljödiplomet behöver golfklubben inte göra några ytterligare uppföringar för att behålla det. Miljödiplomet är ett bevis på att golfklubben har påbörjat sitt miljöarbete och aktivt arbetar för att minska sin miljöpåverkan. För att bli tilldelad miljödiplomet måste klubben tillfredsställa följande kriterier:

- Inneha en miljöpolicy och en miljöplan.
- Miljöpolicy ska vara antagen av klubbens årsmöte.
- Miljöplanen ska vara upprättad i samråd med externa organisationer och myndigheter.
- Ett miljöavtal mellan ägaren och brukaren är nödvändigt om dessa är skilda.
- Genomförandet av miljöplanen har påbörjats och det finns medlemmar i klubben som aktivt deltar i miljöarbetet.
- Miljöpolicy och miljöplan ska skickas in till SGF:s bankkonsulent för bedömning.

II. GEO-certifiering

GEO (Golf Environment Organisation) är ett internationellt miljöcertifieringssystem som har funnits sedan år 2009. Syftet med certifieringen är att visa att en golfklubb aktivt arbetar med de miljöfrågor som berör anläggningen och ständigt jobbar för att bli bättre. Detta för att minska sin negativa miljöpåverkan. GEO-certifieringen är nästa steg att ta i miljöarbetet efter SGF:s miljödiplom. GEO är uppdelat i två steg, registrering och certifiering. Det är gratis för alla golfklubbar att registrera sig via GEO:s hemsida och det görs genom att klubben fyller i ett digitalt frågeformulär. Vid registreringen måste golfanläggningens miljöarbete uppfylla följande krav:

- Beslutad miljöpolicy
- Aktiv miljögrupp
- Genomförd enkel miljöinventering
- Några planerade och startade miljöaktiviteter

Då all data för registreringen är godkänd flyttas det automatiskt över till ett digitalt frågeformulär för certifiering. I detta formulär rapporterar klubben kontinuerligt in förbättringar som skett i golfanläggningens miljöarbete. Efter registreringen har klubben tre år på sig att förbättra och utveckla miljöarbetet så att de uppfyller alla krav för certifiering.

De krav som måste uppfyllas för att få GEO är kontinuerlig förbättring och fördjupning inom de sex olika områdena:

- Natur
- Vatten
- Energi
- Försörjningskedjan (inköp/transport)
- Föroreningskontroll (utsläppskontroll)
- Samhället i övrigt

När klubben har klarat av alla måste- och bör-krav under inom de sex delområdena i GEO är det dags för certifiering. Klubben registrerar digitalt att de vill bli certifierade och tar därefter kontakt med en av GEO:s verifikare. Sveriges verifikare för GEO heter Mårten Wallberg. Verifikaren kommer sedan till golfklubben och inspekterar att klubben når upp till alla kriterier. Om verifikaren anser att klubben når upp till alla kriterier tilldelas klubben en GEO-certifiering. För att behålla certifieringen krävs en revision av en av GEO:s verifikare var tredje år. Det kostar ca 14 000-15 000 kr för certifiering eller revisionstillfälle.

Källor

Svenska Golfförbundets hemsida under fliken miljö: www.golf.se/SGF/Miljo/

Golf Environment Organisations hemsida: www.golfenvironment.org/

STERF (Scandinavian Turfgrass and Environment Research Foundation): sterf.golf.se

LUNDS UNIVERSITET

Miljövetenskaplig utbildning

Centrum för klimat- och
miljöforskning

Ekologihuset

22362 Lund